RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY) LE MARCHÉ DES METAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" ◆ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE" Z „DZIAŁEM AUTOMOBILOWYM" ◆ „DZIAŁ BUDOWLANY i CERAMICZNY" ◆ „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH"

PRZEDPŁATA
kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko w dom.

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Subscription rates: For 3 months (England) sh 5
„ „ „ (Germany) Gmks. 4.50
„ „ „ (U. S. A.) Dol. 1,—

ADVERTISING-RATES:
Full page zł 130,— Half a page zł 75,— One fourth of a page zł 45,— One eighth of a page zł 25,— One sixteenth of a page 15,— Advertisements on Cover plus additional tee. Advertisements from abroad will be calculated according to special rates. In special editions the rates are different.

Nr. 36 Poznań, Lwów, 8 września 1928 Rok VIII

Wobec otwarcia Targów Wschodnich

VIII. Targi Wschodnie we Lwowie otwarły swe podwoje

Impreza ta dała już dotychczas imponujące wyniki, potrafiła skupić szeregi wystawców krajowych i zagranicznych, to też śmiało można powiedzieć, że spełnia ona zadania podyktowane już zarówno natury ogólno - gospodarczej jak i natury lokalnej. — Niemniej dotychczas szeroki ogół publiczności, a nawet część sfer gospodarczych nie zdaje sobie należycie sprawy z celów i zadań, jakie stoją przed każdemi Targami wogóle, a Targami Wschodniemi w szczególności, nie zdaje sobie sprawy z pożytku jakie Targi przynoszą życiu gospodarczemu kraju i poszczególnym jednostkom, biorącym w nich udział.

Tymczasem *nigdzie gdzieindziej tak silnie nie występuje konieczność organizowania wielkich Targów o charakterze międzynarodowym, jak właśnie w Polsce.* Mają one u nas trojakie zadanie do spełnienia: pierwsze to *propaganda wytwórczości polskiej w kraju,* ułatwienie poznania życia gospodarczego poszczególnych dzielnic Polski, a przez to przyśpieszenie *procesu zespolenia gospodarczego kraju,* którego konieczność tak silnie odczuwamy. Drugi cel to *propaganda wytwórczości polskiej wobec zagranicy* i utorowanie polskiemu eksportowi dróg, wreszcie trzecie zadanie o charakterze czysto handlowym, to *nawiązywanie bezpośrednich stosunków handlowych między poszczególnymi kupcami krajowymi, względnie krajowymi i zagranicznymi,* oraz zawieranie konkretnych transakcyj.

Rozbudowa gospodarcza Polski odbywająca się w tempie przyśpieszonem, połączone z tem ciągłe zmiany w konfiguracji sił gospodarczych w kraju, powstawanie now. przedsiębiorstw, wszystko to sprzyja Targom, umożliwiając poszczególnym instytucjom zareklamowanie się i wybicie się wśród konkurencji. Wreszcie *obecny okres gospodarczy charakteryzuje szybkie powstawanie szeregu nowych gałęzi przemysłów,* wprowadzanie na rynki nowych wyrobów, masowo patentowanych, do czego właśnie Targi stanowią idealny teren reklamowo - sprzedażny.

Negowanie bezpośrednich korzyści, jakie Targi za sobą pociągają, dla poszczególnych uczestników wydaje się być niesłuszne. Bezwątpienia posiadają one u nas charakter raczej propagandowy, niemniej stanowią one pole do nawiązania ścisłych stosunków handlowych. Tutaj oddaje się zastępstwa, zapoznaje z wyrobami, styka z konkurencją, tutaj wreszcie przygotowuje się bezpośrednio przyszłe transakcje.

Przed Targami stanęło w ostatnich czasach wiele problematów, od których rozwiązania zależy całkowicie ich powodzenie w przyszłości. Sprawami temi zajmowała się Międzynarodowa Izba Handlowa. Do pierwszego z tych problemów należy *problem ograniczenia Targów o charakterze międzynarodowym do pewnych tylko miast, przyczem* dały się zauważyć tendencje dla Polski dość nieżyczliwe.

Sprawa ta jednak nie będzie mogła być jak się zdaje tak łatwo rozwiązana. O ile ma ona stanowić przedmiot poważnej dyskusji nie zaciemnionej szowinizmem, to należy ją pozostawić rozwojowi życia gospodarczego. Otóż więc ten właśnie *rozwój życia gospodarczego wykazał, że w Polsce pełną żywotnością cieszą się Targi w Poznaniu i we Lwowie* i, że Targi te czerpią swoje uzasadnienie w konfiguracji geograficzno - gospodarczej warunków.

Drugim problemem jest zagadnienie, jak długo Targi mają trwać. Tutaj wydaje się, że w naszych warunkach, gdzie sieć komunikacyjna jest dość rzadka, Targi winny trwać nieco dłużej, od Targów pań-

stwa o znakomicie rozwiniętych środkach komunikacyjnych.

Wreszcie pytanie, czy szerokie sfery publiczności należy dopuszczać na Targi, czy też ograniczyć je wyłącznie do zwiedzania przez sfery przemysłowo handlowe, należy uznać w naszych warunkach za bezwzględnie rozwiązane w kierunku dopuszczenia na Targi szerokiego ogółu. Inna rzecz *czy nie byłoby wskazane zastanowić się nad wprowadzeniem pewnych dni czy godzin, w których zwiedzanie Targów byłoby zastrzeżone wyłącznie dla przedstawicieli życia gospodarczego,* co z jednej strony umożliwiłoby im w spokoju lepsze zorjentowanie się w reprezentow. na Targach przedsiębiorstwach, z drugiej strony ułatwiłoby zawieranie poważnych transakcyj handlowych, gdyż personel byłby odciążony od czysto-reklamowo propagandowych czynności.

spełniają doniosłe zadanie. Kresy Wschodnie najmniej może ze wszystkich części Polski uświadomione są gospodarczo, zespolone gospodarczo z resztą państwa i nie zaznajomione należycie z całokształtem naszej wytwórczości. *To zadanie „kolonizacyjne" Kresów Wschodnich, Targi nasze we Lwowie spełniają i spełniać będą z największym pożytkiem.* Trudno sobie wyobrazić życie gospodarcze Wschodu bez tego wielkiego zjazdu przemysłu, handlu, a wreszcie rolnictwa. Albowiem Targi i w dziedzinie rolnictwa wprowadziły doniosłą innowację, organizując obok działów przemysłowych specjalne działy nasiennictwa i zbożowe, na zasadach giełdowych, czego na innych Targach nie spotykamy.

Międzynarodowe znaczenie Targów Wschodnich jest kolosalne. Zdołały one zgrupować przedstawicieli 23 narodowości, a to w pierwszym rzędzie, Au-

Budynek administracyjny Zarządu Targów Lwowskich na placu wystawowym.

Wreszcie wydaje się również wskazanem dopuszczenie do sprzedaży eksponatów, dlatego, że w naszych warunkach komunikacyjnych wywóz eksponatów naogół połączony jest z dużemi trudnościami i kosztami zniechęcającemi dostawcę, który częściowo pragnie odbić się na Targach.

Większość wyżej przytoczonych problematów została u nas na Targach Poznańskich i Wschodnich rozwiązana w sensie pozytywnym, zgodnie z przytoczonemi wskazaniami.

Przechodząc teraz do Targów Wschodnich, należy zauważyć, że mają one przed sobą niezwykle poważną misję do spełnienia, której waga wzrastać będzie z roku na rok w miarę rozwoju gospodarczego Polski z jednej strony, a udostępniania się rynków wschodnich, Rosji, Bałkanów, Bliskiego i Dalekiego Wschodu z drugiej strony.

Jednakże już dzisiaj, kiedy stosunki handlowe ze Wschodem dalekie są od normalnego stanu, Targi te

strji, Francji, Niemiec, Czechosłowacji, Gdańska, Anglji, St. Zjednoczonych, Szwecji, Włoch, Szwajcarji, Węgier, Rumunji i t. d., przyczem liczba zagranicznych wystawców wynosiła w r. ub. 398, na 1 515 wogóle, czyli 26,27 proc.

Oprócz swojego wielkiego znaczenia dla kraju Targi Wschodnie rowiną swe naczelne zadanie, jakiem będzie w przyszłości ekspansja gospodarcza Polski na Wschód i rola pośrednika pomiędzy Zachodem a Wschodem Europy. *Są one położone w takich warunkach naturalnych, że siłą rzeczy przypada im rola wskrzeszenia wielkiego ruchu handlowego na odwiecznym szlaku handlowym, który już w XII, XIII stuleciu prowadził przez gród lwi na Wschód* — tylko obecnie w stokroć większych rozmiarach.

W zbożnej pracy ku spełnieniu tych celów, życzymy Targom Wschodnim powodzenia.

„Szczęść Boże"!

Roman Battaglia.

O jedność gospodarczą Polski

Już tyle mówiono i pisano na temat zjednoczenia i zespolenia poszczególnych dzielnic Polski, a jednak zagadnienie to niestety nadal pozostało aktualne, i problem unifikacji, zwłaszcza gospodarczej, dawnych zaborów, wymaga stałej i wytężonej uwagi i pracy.

Nie przesadzając można powiedzieć, że kwestja racjonalizacji i ograniczenia importu, ciągle wysuwana na czoło naszej polityki handlowej, przez rozwiązanie zagadnienia unifikacji byłych zaborów, w faktyczną, ekonomicznie jednolitą całość, straciłaby wiele ze swej ostrości i ważności.

Kolumnada Pawilonu Centralnego.

Lenistwo, inercja i brak energji z jednej, przyzwyczajenie, nieznajomość i obojętność z drugiej strony sprawiają, że nawet dziś, po 10 latach naszej niepodległości, mnóstwo towarów produkowanych w nadmiarze lub w małej ilości z powodu braku zbytu w jednej dzielnicy, druga dzielnica sprowadza z zagranicy. Uznane i wprowadzone produkty pewnego zaboru mają swój rynek zbytu tylko w granicach dawnej prowincji zaborczej. Udowodnienie szkodliwości i bezsensowności tego stanu rzeczy jest niepotrzebne. Rozumie to każdy. Wszelkie więc poczynania w kierunku przeprowadzenia i wprowadzenia w czyn rzeczywistej unifikacji muszą spotkać się z ogólnem poparciem i zrozumieniem.

Jedną z placówek od szeregu już lat na tem polu pracującą i mogącą pochlubić się doskonałemi wynikami, są lwowskie Targi Wschodnie. Ten doroczny przegląd polskiej wytwórczości, skupiający i wystawców i zwiedzających z całej Polski, jest niepośledniem narzędziem do wprowadzenia w czyn planów unifikacyjnych. Pozytywne rezultaty osiągnięte na tem polu dadzą się określić choćby dziesiątkami tych zastępstw, które lwowskie firmy po każdych Targach od firm z całej Polski otrzymują.

Jasnem jest, że taka rewja, jak Targi, doskonale nadaje się właśnie do tego celu, by interesanci, tak konsumenci, jak i producenci z różnych stron, mogli się poznać, a choćby tylko o swem istnieniu się powiadomić.

Gdyby z dogodnej okazji, jaką dają Targi Wschodnie, skorzystał choćby raz tylko każdy kupiec czy przemysłowiec, moglibyśmy być pewni, że gospodarcze zrastanie się organizmu Polski szłoby znacznie i pewnie naprzód.

Przypomnienie tych faktów jest szczególnie na czasie w chwili obecnej, gdy dopieroco otwarte tegoroczne Targi Wschodnie dają nową sposobność do naprawienia dawnych zaniedbań, względnie do kontynuowania dotychczasowych wysiłków.

Racjonalne korzystanie z atutów, tkwiących w Targach, leży w interesie zarówno poszczególnego przemysłowca czy kupca, jak też, co najważniejsze, całego Państwa.

Przemysł metalowy na VIII Targach Wschodnich

W konfiguracji przemysłowo - gospodarczej wszystkich państw odgrywa przemysł metalowy w różnorodnych swych formach pierwszorzędne znaczenie, stanowi oś i trzon produkcji przemysłowej.

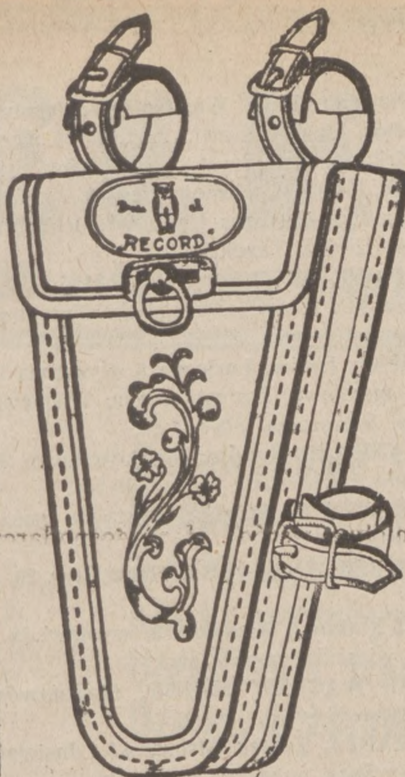
Trudno byłoby wprost znaleźć jakikolwiek dział produkcji, gdzie wyroby metalowe nie znajdowałyby bezpośredniego — najważniejszego, lub też pośredniego — pomocniczego zastosowania. Wszystkie dziedziny techniki oparte są o wyroby przemysłu metalowego, czy to w postaci maszyn, materjału konstrukcyjnego, względnie wyrobów użytku codziennego.

Doniosła ta rola, jaką przemysł metalowy odgrywa w życiu gospodarczem każdego narodu, sprawia — *że konsumcja metalu jest niejako miernikiem uprzemysłowienia kraju.* Otóż u nas konsumcja ta jest niestosunkowo niska w stosunku do konsumcji żelaza i metali w innych krajach Europy. *Jedną z ważnych przyczyn tego stanu rzeczy jest niskie gospodarcze uświadomienie i niski poziom produkcji wschodniej połaci Rzeczypospolitej.* Stąd też *wystąpienie zbiorowe polskiego przemysłu metalowego na Targach Wschodnich,* jak to stale ma miejsce, *posiada wielkie znaczenie reklamowo - propagandowe dla przemysłu tego* na najnaturalniejszych i przyszłości niezwykle chłonnych krajowych rynkach zbytu, a z drugiej strony stanowi doniosłe posłannictwo gospodarcze na tych Kresach. Szczególnym niewątpliwie powodzeniem na Targach Wschodnich cieszyć się będą takie działy przemysłu metalowego, jak odlewnictwo i walcownictwo, dział maszynowy, a w szczególności maszyn i narzędzi rolniczych, a wreszcie drobny przemysł metalowy.

Niewątpliwie jednak Targi Wschodnie przedstawiają dla przemysłu metalowego i z innych względów doniosłe znaczenie. *Niewątpliwie jedynemi rynkami zbytu dla naszego przemysłu metalowego poza granicami kraju, gdzie posiada on naturalne możliwości rozwoju i ekspansji, są rynki Bliskiego i Dalszego Wschodu, a w pierwszym rzędzie Bałkany.* Targi Wschodnie stanowią jak gdyby bramę wypadową na te rynki. Na Targach licznie reprezentowani są wystawcy rosyjscy, rumuńscy, jugosłowiańscy, tureccy, greccy, a liczba zwiedzających zarówno pojedyńczo, jak i w wycieczkach zbiorowych jest wielka.

To też *Targi Wschodnie stanowią doskonałą okazję do nawiązywania stosunków handlowych ze Wschodem i ekspansję eksportową na te rynki.* Faktem jest, że eksport hut górnośląskich na rynki bałkańskie podniósł się w II-iem półroczu 1927 w porównaniu z I-em półroczem 1926 prawie o 150 proc., a w pierwszym kwartale 1928 wywóz tych artykułów wzrasta dalej i wynosi w tym okresie 283 proc. eksportu I-go półrocza 1926, a 114 proc. eksportu II-go półrocza 1927. Oczywiście w tej dziedzinie znaczenie Targów ma charakter więcej propagandowy. Poza tem dążyćby należało do osiągania konkretnych rezultatów w dziale drobnego przemysłu metalowego, do zakładania przedstawicielstw handlowych na rynkach wschodnich i forsowania tam całego szeregu artykułów użytku domowego, przemysłowego, kulturalnego, wyrabianych w kraju.

Targi Wschodnie wykazują możliwości rozwojowe kraj. wytwórczości metal., postępy przez nią czynione z roku na rok, ponadto winny przyczyniać się one do szukania nowych metod pracy produkcyjnej i ekspansji handlowej, winny pobudzać racjonalne współzawodnictwo wśród sfer gospodarczych. Uprzystępniając Kresom Wschodnim produkty rodzimej wytwórczości metalowej, zaznajamiając je z nimi, spełniają wielkie i doniosłe zadanie. Zdobycie wschodniej połaci kraju przez wyroby metalowe — jest jak już na wstępie zaznaczono równoznaczne z zarzuceniem prymitywnych metod gospodarczych, równocześne zespolenie gospodarcze dzielnic wschodnich z resztą Polski. Z drugiej strony Targi te niewątpliwie stanowić będą bramę wypadową polskiego przemysłu metalowego na Wschód w kierunku naturalnym jego ekspansji handlowej zagranicą.

Manszety do pomp rowerowych 5639

TOREBKI

5587 t

do rowerów męskich i damskich

wyrabia z prawdziwej skóry „ORANGE“ w kolorze jasno-żółtym i czekoladowym najnowszą maszynerją z zapędem elektrycznym według najnowszej wiedzy i techniki stosownie do wzorów niemieckich wszelkich gatunków i rozmiarów.

Siatki do damskich rowerów w 3 gatunkach i różnych kolorach

CENY PRZYSTĘPNE — CENY PRZYSTĘPNE

Pierwsza Wielkopolska Wytwórnia Torebek do rowerów

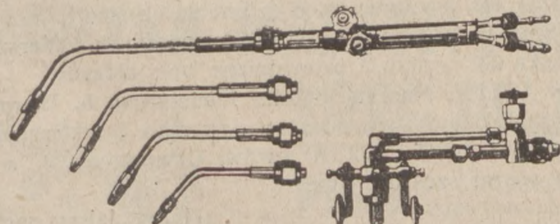
Wysyłki uskuteczniа się odwrotnie.

ANDRZEJ JURKIEWICZ, Leszno (Wlkp.), ul. Wielkopolna 15.

Wystawiam na Targach Wschodnich we Lwowie od 2 do 12 września.

URZĄDZENIA DO SPAWANIA

PALNIKI ROZMAITYCH SYSTEMÓW DO SPAWANIA I CIĘCIA △ WYTWORNICE △ REDUKTORY CZĘŚCI ZAPASOWE △ WSZELKIE MATERJAŁY DODATKOWE

MASA IZOLACYJNA

DO KOTŁÓW i PRZEWODÓW PAROWYCH

WSZELKIE MATERJAŁY I PRZYBORY DO IZOLACJI CIEPLNEJ

DOM HANDLOWY

J. A. DZIEMBOWSKI

Bydgoszcz, Plac Wolności 1, tel. 15-14

CENNIKI NA ŻĄDANIE! 6166

Pierwsza krajowa fabryka naczyń i maszyn mleczarskich

Konstantego Millera

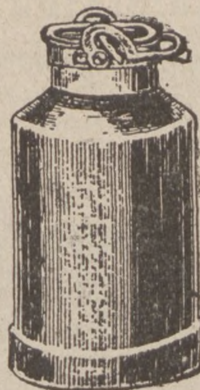
Sp. z ogr. odp.

w Warszawie

ul. Belwederska nr. 5, dom własny, telefon nr. 45-03.

5778 t

Fabryka wyrabia wszystkie naczynia, potrzebne do mleczarstwa, jako to konwie, mierniki, szkopce, oziębiacze, pasteryzatory, podgrzewacze itp. wszystko tylko w gatunkach pierwszorzędnych.

4801

KONWIE

do przewożenia mleka

z pokrywą na zawiasach, zamknięcie hermetyczne, bez szwów i nitów fason prosty, cylindryczny, poczwórnie cynowane z grubej blachy.

Egzystuje 45 lat.

Wystawcy branży metalowo-maszynowej
na VIII Targach Wschodnich

(Ciąg dalszy).

JAN IDŹKOWSKI I SKA., Warszawa, Mokotów, Starościńska 2, wystawia regały, wzory czcionek i linij. Repr. Henryk Zawadzki, Lwów, Św. Stanisława 4.

ODLEWNIA DZWONÓW BRACI FELCZYŃSKICH, Kałusz, woj. Stanisławowskie, wystawia dzwony i żel. dzwonnice.

„WARKAT“, Ska. z o. o., Warszawa, Sienkiewicza 1, wystawia pat. drut i aparaty „Griplock“ do wiązania skrzyń.

TOWARZYSTWO „GLORIA“, Ska. z o. o., Warszawa, Bednarska 31, wystawia wirówki do mleka. Zastępca firmy: Svenska Centrifug A. B., Stockholm. Repr. „Svedpol“, Lwów, Kazimierzowska 47.

„PEROLIN“, Fabrikationsgesellschaft m. b. H., Wiedeń XIII., Feldmühlgasse 4, wystawia ręczne i elektryczne rozpylacze. Repr. Hugo Frischler, Bielsko, Sobieskiego 45.

KAROL SZWERCEL, Fabryka Maszyn i Pieców Piekarskich, Katowice, Juljusza Ligonia 21, wystawia maszyny i piece piekarskie.

BRACIA BARENBAUM, Warszawa, Nalewki 23, wystawia galanterję stalową.

W. HRYNICZAK, Wiedeń XVIII., Witthauergasse 13, wystawia automaty i wyr. techniczne. Zastępuje firmy: „Electrophag“, Dematté i inż. Schauera w Wiedniu.

MAX SIEVERT, Aktiebolaget, Stockholm, wystawia kuchenki naftowe „Svea“. Zastępca: Biuro Techn.-Handl. Mieczysław Poznański, Warszawa, Marszałkowska 72.

„SAIR“, Dom Handlowo-Komisowy, S. A., Warszawa, pl. Żelaznej Bramy 2, wystawia silniki spalinowe. Zastępca firmy Ruston & Hornsby Ltd., Lincoln (Anglja). Repr.: Inż. E. Kreppel, Lwów, 3-go Maja 2.

KAMIENIOŁOMY MIAST MAŁOPOLSKICH, Ska. z o. o., Kraków, Grodzka 40, wystawia kamieniołomy i obrazy.

„POCISK“, Zakłady Amunicyjne, S. A., Warszawa, Mińska 29, wystawia amunicję myśliwską, lonty i kapsle górnicze.

GUSTAW BARTHEL, Niedereinsiedel (Czechosłowacja), wystawia lampy lutownicze, aparaty laborat., maszynki naftowe i spirytusowe. Repr.: Bernard Tepper, Przemyśl, Grunwaldzka 1.

K. PAWLIKOWSKI, Skład Maszyn, Lwów, Rutowskiego 12, wystawia maszyny i przybory rzeźnicze. Zastępca firmy Chr. Kortmann, Arnstadt (Niemcy).

J. ZACZKOWSKI I ST. DUBIŃSKI, Zakłady dla Przemysłu Metalowego, Lwów, Króla Leszczyńskiego 32, wystawia gazownie do motorów ssąco-gazowych.

W. K. C. WEYERSBERG, KIRSCHBAUM & CIE., Solingen, wystawia szable, rowery i masz. do strzyżenia.

„WAGOMA“, Nordbörmische Waggon-Maschinenbau-Ges., G. m. b. H., Ceska Lipa, wystawia maszyny piekarskie. Repr. Technika Piekarska, inż. Józef Thorn, Lwów, Sykstuska 38.

JAN SCHUMANN, Lwów, Kochanowskiego 8, wystawia drobne wyroby metalowe. Zastępca firmy W. Orłów, Wytwórnia Mechaniczna, Lwów, Tkacka 42.

KRAKOWSKA FABR. DRUTU I WYR. ŻEL., S. A., Kraków, Romanowicza 9, wystawia drut, siatki ślimakowe, tkane i wyr. żelazne.

IGNACY SCHLIFKE, Lwów, Łazienna 8, wystawia kółka, klamerki, wyr. metalowe. Zastępuje firmę Wiśniewski, Serejski i Słuckin, Warszawa, Sławki 53.

DAWID ZARWANITZER, Lwów, Boczkowskiego 10, wystawia urządzenie cukiernicze, świeczniki itp.

AUGUST TOUSSAINT, Sapieżanka, wystawia maszyny rzeźbiarskie i wirówki.

DANIEL BALDINGER, Kraków, Św. Sebastjana 20, wystawia pojemniki.

BRACIA SPIRA, Kraków, Wielopole 3, wystawiają wagi, gabiloty, oraz wieszaki na wędliny.

FABRYKA WAG, WACŁAW MAJOR, Stanisławów, Zosina Wola 23, wystawia wagi.

WŁADYSŁAW ZABŻA, Zakład Blacharski i Instalacji Wodociągów, Nowy Sącz, wystawia pojemniki.

J. OPOCZYŃSKI, Koncesjonowana Wytwórnia Pojemników, Kraków, Lwowska 25, wystawia pojemniki żelazne.

„TRIUMF“, Koncesjonowana Wytwórnia Wag, oraz Warsztat Ślusarski, Szymon Hirschfeld, Św. Marcina 3, wystawia wagi i odważniki. Repr. J. Schlifka, Lwów, Łazienna 8.

R. SALDA & CO., Wiedeń II., Nordbahnstr. 56, wystawia aparaty do ondulacji włosów.

P. GASTMAN I SYN, Fabryka Wag, Lwów, Panieńska 26 a, wystawia wagi różnego rodzaju.

IGNACY MANDOWSKI, Poznań, Grobla 3, wystawia blachę pocynkowaną.

„METAL“, Fabryka Wyrobów Metalowych, inż. Gustaw Willinek, Grudziądz, Sienkiewicza 27, wystawia kółka do kluczy, bezpieczniki do spinek.

RAWICKA FABRYKA WAG, ADOLF HERSINA, Rawicz, Kościelna 407, wystawia wagi dziesiętne i stołowe.

„TRANSMISJA“, Wytw. Artyk. Technicznych, Warszawa, Wielka 22, wystawia patentowane lupki okienne.

ANTON ADLER, Maschinenfabrik, Niedergrund b. Warnsdorf (Böhmen), wystawia maszyny piekarskie i cukiernicze.

BRONISŁAW SZKLARCZYK, Lwów, Czwartaków 4, wystawia aparat sześcianujący.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Pawilon Centralny przemysłu metalurgicznego.

Obrót handlowy metalami Polski
z Grecją, Bułgarją i Turcją

„Przemysł Metalowy" podaje interesujące dane o naszym obrocie handlowym metalowym z Grecją, Bułgarją i Turcją.

W roku 1927 stosunki nasze z Grecją w dziale metalowym nie wykazały większego ożywienia i przedstawiają się dosyć skromnie. Przywieźliśmy z Grecji rudy żelaznej 75 300 q. wartości 282 000 zł. Wywieźliśmy zaś do Grecji wyrobów z blachy cynkowej, blachy ocynkowanej, części maszyn oraz maszyn włókienniczych ogólnej wagi 357,8 q. wartości 27 000 zł.

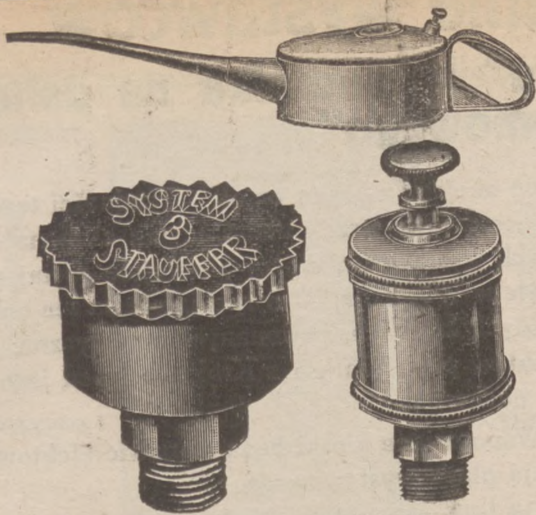
Niewątpliwie przyczyna tego stanu jest zła komunikacja z Grecją. Przewóz koleją, ze względu na odległość, 4 granice celne i słabo rozwinięta sieć kolejowa jest zbyt drogi, porty zaś nasze nie otrzymują stałej komunikacji z portami greckiemi. Można przypuszczać, że niektóre z naszych eksportowych artykułów metalowych wywożone są do Grecji za pośrednictwem portów obcych i z tego względu w naszej urzędowej statystyce nie figurują w odpowiedniej rubryce.

Obrót towarowy z Bułgarją w 1927 r. ogranicza się w dziale metalowym do wywozu blachy żelaznej (4,364 q. wartości 159 000 zł) i blachy ocynkowanej 2,641,5 q. wartości 264 000 zł.

Zawiązana niedawno Izba Handlowa bułgarsko-polska niewątpliwie przyczyni się do rozszerzenia stosunków handlowych, które objąć powinny i inne artykuły metalowe. Może to być tem łatwiejsze, że upodobania bułgarskie zbliżone są do rosyjskich, a więc eksport do Bułgarji w wielu wypadkach nie wymagałby zmiany typów i rodzaju towarów wywożonych.

W 1927 roku według miesięcznika „Handel Zagraniczny Polski" w dziale metalowym obroty handlowe między Polską a Turcją wyniosły w przywozie z Turcji wyrobów z blachy, maszyn rolniczych razem 5000 q. wart. 3000 tys. zł, w wywozie zaś do Turcji — w dziale: wyroby z blachy, wyroby z metali półszlachetnych, pługi, inne maszyny rolnicze, maszyny dla przemysłu gorzelniczego i spożywczego oraz odlewy żeliwne — razem 1 731 2 q. wartości 220,5 tysięcy złotych. Najpoważniej przedstawia się wywóz nasz do Turcji pługów (1,237,0 q. wartości 150 000 zł).

Wymiana towarów z Turcją mogłaby być daleko żywsza, gdyby nie trudności komunikacyjne. Brak bezpośredniej linji morskiej i wysokie stawki kolejowe rumuńskie stanowią duże utrudnienie.

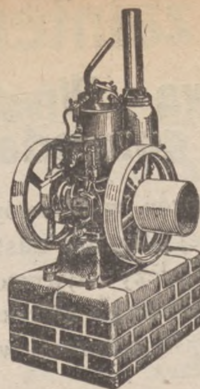

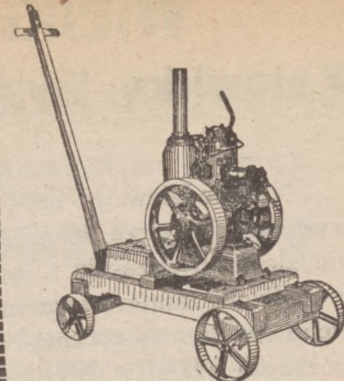
Oliwiarki z blachy stalowej bez szwu.
Smarownice Stauffera żelazne i stalowe.
Oliwiarki Unikum ciężki model.
Smarownice Bergera samoczynne.

Biała (Małop). **Główna 11**

6222

Motory ropne 6 K.M.

stacyjne i przewoźne

Imadła równoległe szer. szczęk 60, 80, 100, 120, 140, 150, 180, maszynowe szer. szczęk 75, 115, 150-200

Piły mechaniczne do rznięcia żelaza

poleca 6143

MOTOR POLSKI Tow. Akc. w ŻNINIE

Generalny przedstawiciel na Polskę za wyjątkiem województw Poznańskiego i Pomorskiego

E. WIELGOSIŃSKI, Warszawa-Praga, Gocławska 9.

BRACIA SZAJN

FABRYKA ŚRUB I GWOŹDZI
SPÓŁKA AKCYJNA W BĘDZINIE

Poleca

DRUT i LINKI

MIEDZIANE
ELEKTROLITYCZNE

6197

Hurtowe Składy Żelaza i wyrobów żelaznych

„TEHAZ"

Towarzystwo Eksploatacji i Handlu Żelazem
Sp. z o. odp.

BYDGOSZCZ, Jagiellońska 46/47

Telefon 1625, 768, 491. Adres telegr. „TEHAZ" Bydgoszcz

Poleca do natychmiastowej dostawy ze składu:

Dźwigary ⊢⊣ **i żelazo korytkowe** ⌴

Żelazo handlowe	Łopaty krajowe i zagraniczne
Blachy	Widły „ „
Bednarkę gorąco i zimno walcowaną	Naczynia emaljowane i ocynkowane
Stal resorową	Wiadra ocynkowane
Surówkę odlewniczą	Konwie do mleka
Druty	Garnki lano-żelazne H. i V.
Gwoździe	Piece Herzfelda i Viktoriusa
Hufnale	Rury i kolana
Podkowy	Armatury do pieców
Łańcuchy	Kosy
Zgrzebła	Sierpy
Osie	Siekiery, oskardy i młoty
Nakrętki i kapsle	Części do pługów i kultywatorów
	i t. d.

5924

Dostawa żelaza wprost z Hut
po cenach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych.

Wielkie zainteresowanie wystawców
Katowicką Wystawą „Wnętrze domu" i „Technika na usługach gospodarstwa domowego"

Nadspodziewana ilość zgłoszeń wystawców na wystawę „Wnętrze domu", której otwarcie nastąpi w niedzielę, 16 września r. b., świadczy najwymowniej o wielkiem zainteresowaniu tą Wystawą sfer kupieckich i świata artystycznego z działu dekoracji wnętrz, biorących udział w Wystawie.

Wedle pobieżnych tylko obliczeń ilość zgłoszeń nadesłanych Śl. Towarzystwu Wystaw i Propagandy Gosp. *przekroczyła dwukrotnie powierzchnię pawilonów wystawowych*, tak, że Towarzystwo zmuszone było wielu zgłaszających się o przydział stoisk odmówić miejsca z braku tegoż. Trudności tego pokonano częściowo przez umieszczenie eksponatów niektórych wystawców, którzy absolutnie obstawali przy udziale w Wystawie, — w specjalnie na ten cel wybudowanych kioskach, wykonanych artystycznie według projektów prof. Wallisa z Krakowa i pod jego osobistym nadzorem.

Wspomniane kioski będą stanowić efektowną dekorację placu wystawowego.

Od kilkunastu dni na placu wystawowym obok parku Kościuszki wre gorączkowa praca około zniwelowania rozszerzonego terenu. W pospiesznem tempie pracują liczni robotnicy i majstrowie nad wystawieniem nowej hali wystawowej, w której znajdą pomieszczenie eksponaty z działu „Technika na usługach gospodarstwa domowego". Prawdziwą atrakcję na wystawie stanowić będzie „LUNAPARK", sprowadzony z Warszawy. O rozmiarach tego przedsiębiorstwa powiedzieć możemy tylko tyle, iż na przywiezienie go do Katowic potrzeba 40 wagonów towarowych. O szczegółach doniesiemy później. Pięknie zapowiadają się projektowane przez Towarzystwo Wystaw „dni folklorystyczne", na które przybędą do Katowic górale tatrzańscy, krakowiacy, księżacy (z łowickiego) w oryginalnych strojach ludowych.

Projektowana jest również „Wieczornica góralska" w Teatrze Polskim, której transmisja radjowa na falach wszystkich niemal polskich stacyj wzbudziła olbrzymie zainteresowanie. *Sympatyczni górale podhalańscy oświadczyli gotowość odwiedzenia braci Ślązaków, by ich bliżej poznać i zaprodukować im swe przepiękne stroje, tańce i piosnki ludowe.* Przypuszczamy, że Ślązacy *gościnnie podejmą swych braci z Podhala.*

Od kilku dni napływają *liczne zgłoszenia wycieczek* z poszczególnych miast Polski. Dla umożliwienia Śl. Tow. Wystaw i Prop. Gosp. ulokowania tych wycieczek pożądanem jest w interesie przybywających, by *jaknajspieszniej zgłosiły dzień przyjazdu, ilość osób i t. p.* Dla wycieczek zbiorowych, złożonych conajmniej z 30 osób, udzieliło Ministerstwo Komunikacji zniżek przejazdowych w wysokości 33% w drodze do Katowic i z powrotem. Aby uzyskać zniżkę kolejową, kierownik wycieczki musi dnia poprzedzającego wyjazd zgłosić imienny spis osób, biorących udział w wycieczce, w Urzędzie Ruchu, który wyda zbiorowy bilet ulgowy.

Wszelkich informacyj dotyczących Wystawy, wycieczek i t. p. *udziela na każde żądanie Śląskie Towarzystwo Wystaw i Propagandy Gospodarczej w Katowicach, ul. Pocztowa 16.*

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

JUGOSŁAWJA.

Bogate złoża węgla kamiennego, brunatnego i lignitu nie są tu jeszcze tak eksploatowane jak tego wymagają interesy gospodarcze kraju. Zauważyć jednak należy, że produkcja krajowego węgla podnosi się stale, chociaż w niezbyt szybkiem tempie.

W r. 1927 z ogólnej ilości 19 kopalń pracowało 11. Wydobyto 289.141 ton, o wartości 75.481.238 din. Z tego w kraju sprzedano kolejom państwowym 143.144 ton, towarzystwom okrętowym 6.455 ton, przedsiębiorstwom przemysłowym 84.158 ton, różnym firmom 1.042 ton, razem 224.797 ton, zagranicę sprzedano 584 ton.

Na potrzeby własne kopalnie zużyły 9.592 ton, a na składzie z dnia 31. 12. 27 r. zostało 30.248 ton. Wytworzono 43.895 ton brykiet. wartości 22.067.427 din. Z ogólnej ilości plus pozostałości z r. ub.: kolejom 40.127 ton, towarzystwom okrętowym 930 ton, przedsiębiorstwom przemysłowym 1.125 ton, innym 281 ton, razem 42.463 ton. Zużyto na potrzeby 1.145 ton. Na składzie zostało w dniu 31. 12. 27 r. 1.609 ton.

Z ogólnej ilości 114 kopalń węgla brunatnego pracowało w r. 1927 — 61. Wyprodukow. 3.484.975 ton o wartości 714.990.334 din. Z tego w kraju sprzedano: kolejom 1.451.827 ton, tow. okrętowym 180.346 ton i przedsiębiorstwom przemysłowym 1.191.838 ton i różnym 235.059, razem 3.059.070 ton, zagranicę 117.710 ton. Na potrzeby własne kopalnie zużyły 264.080 ton, na składzie w dniu 31. 12. 27 pozostało 107.675 ton.

Z ogólnej ilości 85 kopalń lignitu pracowało w r. 1927 — 40. Ogółem wyprodukowano 970.820 ton o wartości 112.253.456 din. Z tego w kraju sprzedano: kolejom 189.129 ton, towarzystwom okrętowym 8.636 ton, przedsiębiorstwom przemysłowym 483.697 ton, różnym 183.980 ton, razem 865.411 ton, zagranicę 1.443 ton. Na potrzeby własne kopalnie zużyły 101.767 ton, na składzie w dniu 31. 12. 27 pozostało 39.217 ton.

Węgiel krajowy posiada naogół niską siłę kaloryj, przeto dla przemysłu potrzebującego wysokiej kalorji jakoteż i dla kolei Jugosławja sprowadza węgiel z zagranicy, głównie z Anglji, Polski, Węgier i innych krajów.

W połowie czerwca r. b. rozpoczęto po raz drugi rokowania między Ministerstwem Komunikacji S. H. S. i Związkiem Przedsiębiorstw Kopalnianych w sprawie ustalenia regulaminu na dostawy kolejowe, gdyż dotychczas tak pod względem systemu przyjmowaniu węgla i jego oszacowania, jak i, co najważniejsze, ceny zupełnie Związkowi nie odpowiadały.

Ministerstwo Komunikacji, zmuszone w pewnym stopniu do zmiany regulaminu naskutek kategorycznego postawienia kwestji przez Związek, który zapowiedział, że albo regulamin będzie zmieniony, albo kopalnie na terenie S. H. S. zatrzymają dostawę węgla (co przez pewien czas miało miejsce) jest skłonne do ustępstw i pierwsze 2 punkty ze Związkiem uzgodniło. Chodzi jeszcze o cenę, co do której, według wiadomości w prasie, jeszcze w dalszym ciągu toczą się spory, które wkrótce ze względu na opinję publiczną jak i na ustępstwa czynione z obu stron będą zakończone pomyślnie (ostatnie ceny węgla krajowego przeciętnie 250 din. za tonę).

Państw. Inst. Eksport. dysponuje adresami najpoważniejszych przedsiębiorstw importujących węgiel na terenie S. H. S.

ARGENTYNA.

Większość kolei żelaznych w Argentynie znajduje się w rękach prywatnych towarzystw. Do końca 1926 r. było eksportowane:

przez koleje prywatne	30 910 kilometrów
przez koleje państwowe	6 960 kilometrów
Razem	37 870 kilometrów

W towarzystwach prywatnych zaangażowany jest w pierwszym rzędzie kapitał angielski, następnie francuski. Wszędzie dostawy dla tych kolei są uskuteczniane w krajach macierzystych towarzystw.

W związku z powyższem istnieje sprzyjająca konjunktura przy dostawach dla kolei państwowych, które, rywalizując z prywatnemi, usiłują zaopatrywać się w potrzebne materjały w innych państwach.

Dostawy dla kolei państwowych są bardzo korzystne; ze względu jednak na warunki w jakich się odbywają, konieczna jest pomoc finansowa banków. Banki tamtejsze jak również firmy handlowe bardzo chętnie podejmują się pośrednictwa przy dostawach kolejowych. Obecnie ukończone zostały studja terenowe budowy nowej państwowej linji kolejowej Cordoba — La Puerta, długości około 300 klm.

Hutnictwo polskie może być zainteresowane powyższą dostawą, szczególnej w zakresie szyn, w ogólnej ilości około 30 000 ton. Zaznaczyć należy, że tamtejsze władze kolejowe odnoszą się bardzo przychylnie do zapoczątkowania współpracy z polskim przemysłem hutniczym i metalowym.

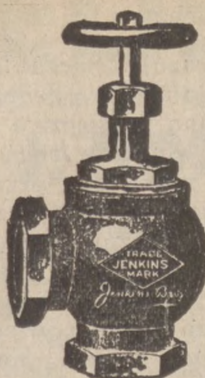
W związku z ogromnemi robotami ziemnemi, prowadzonemi przez argentyńskie Ministerstwo Robót Publicznych, posiada ono wielkie i stałe zapotrzebowanie na łopaty i kilofy.

Polskie firmy, chcące brać udział w powyższych dostawach, mogłyby liczyć na powodzenie, gdyż istnieje tam tendencja do zredukowania importu angielskiego i północno-amerykańskiego.

(Zebrał i opracował *J. Taberski*).

Armaturę

do pary, wody, gazu i t. d.

rury: tłokowe, gazowe i łączniki do nich,

płyty uszczelniające: Klingerit, Moorit gumowe z przekładkami, azbest, tekturę techn. i t. d.,

szczeliwa: do kotłów, maszyn parowych i pomp,

węże gumowe i metalowe do pary, wody i t. d.,

smarownice, inżektory Restartinga,

odwadniacze, pompy skrzydłowe: podwójnego i poczwórnego działania oraz wszelkie inne,

pasy transmisyjne: skórzane, balata i z sierści wielbłądziej,

narzędzia, tygle, morgana, żarówki,

poleca ze składu 6325

ADOLF RICHTER

BIURA TECHNICZNE:

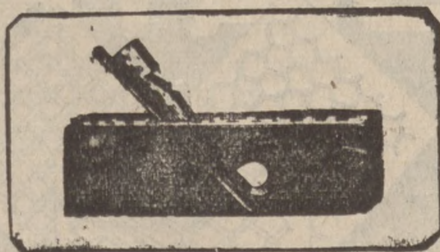
WARSZAWA, RYMARSKA 10 — Telefon 10-81 i 86-80.
ŁÓDŹ, PRZEJAZD 20 — „ 3-80.

Fabryka Narzędzi Stolarskich

A. Wardziński

Telef. 54 **Nakło nad Notecią** **Telef. 54**

Adres telegr.: Wardziński Nakło

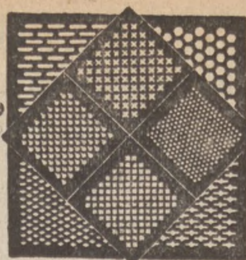
wykonuje narzędzia i warsztaty dla stolarzy, bednarzy, kołodziei, cieśli i wogóle dla przemysłu drzewnego

Dostawa natychmiastowa po niskich cenach

3853

BLACHY DZIURKOWANE (SITA)

6368 t

dla przemysłu żelaznego, cementowego, papierniczego, kopalnianego, chemicznego, dla rolnictwa, cukrownictwa, młynarstwa, fabryk krochmalu, gorzelni i browarów, do wszelkich urządzeń i aparatów technicznych, oraz blachę ażurową do celów budowlanych, ozdób itp.

Wykonywa z wszelkich materjałów w dowolnych rozmiarach i grubości.

WYTWÓRNIA BLACH DZIURKOWANYCH
„SITO“ WARSZAWA, UL. DOBRA 86
telefon 1-92. 5717

Odlewy lano-kute

(Temperguss)

w pierwszorzędnej jakości,
dające się zginać i skręcać
na zimno
do jaknajdalej idących granic

wykonuje podług modeli, wzorów i rysunków

Odlewnia żelaza lano - kutego i zwyczajnego szarego

B. Kołodziejczyk i S-ka

POZNAŃ - Górczyn, ulica Sielska 6.
Telefon 6296 i 6433

6154

„Der Eisenhändler”

Berlin SW 61, Teltower Strasse 35/36

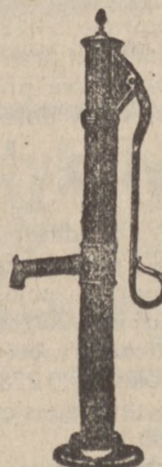
Znane najlepsze i ulubione pismo fachowe dla branży żelaza, towarów żelaznych, narzędzi, sprzętów domowych i kuchennych oraz handlu maszyn itp. Najlepszy informator źródeł zakupu i organ ogłoszeniowy dla wymienionych branż.

Wychodzi od 35-tu lat i dwa razy w tygodniu

Na życzenie numery okazowe.

Wszelkich wiadomości udziela się za nadesłaniem kosztów pocztowych

Korespondencja tylko w niemieckim języku.

POMPY różnego rodzaju

do zapędu ręcznego, maneżem i mechanicznego, do studzien zwykłych i głębokich

Wiercenie studzien
zwykłych i artezyjskich 5787 t

J. Kopczyński i Sp.

Poznań, ul. Łazarska 30
Nr. tel. 60-42 Rok zał. 1893

Fabryka pomp i przedsiębiorstwo wiercenia studzien

ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY
ul. Dworcowa nr. 46. 3017

Produkcja w meksykańskich przemysłach górniczych w r. 1927

Produkcja złota, srebra, miedzi, ołowiu i rtęci w ostatnich 10-ciu latach.

W miarę uciszania się lub ożywiania zaburzeń krajowych natury politycznej podnosi względnie obniża się stopień życia przemysłowego i jego produkcji. Jakkolwiek rok 1927 nie należał do spokojnych pod względem życia cywilnego i społecznego w kraju, przemysły a zwłaszcza górnictwo wykazało większą intensywność pracy i wyższemi aniżeli w roku poprzednim pochwalić się mogło cyframi produkcji.

Meksyk posiada bogato wyposażone złoża złota, srebra, miedzi, ołowiu, cynku i rtęci i gdyby nie stałe zamieszania i walki cywilne, rujnujące przedsiębiorstwa i urządzenia eksploatacyjne, produkcja tych metali szlachetnych i półszlachetnych byłaby znacznie większą.

W roku 1917 produkcja złota wynosiła miesięcznie przeciętnie około 1962 kg. W następnych latach podniosła się ona nieco i wynosiła w roku 1923 miesięcznie przeciętnie około 2014 kg., w r. 1924 kg. 2054 W roku ubiegłym produkcja osiągnęła w przybliżeniu ten sam poziom co w roku 1924, chociaż w poszczególnych miesiącach była bardzo różna. W styczniu 1927 np. wydobyto złota tylko 1891 kg., a w lipcu 2079 kg. Różnice te zapisać należy na koszt różnicy długości dnia i ilości dni pracy w poszczególnych miesiącach. Ogółem wydobyte złoto w całym roku ubiegłym obliczają na blisko 25 000 kg., czyli o kilkaset kg. więcej jak w roku 1926 i latach poprzednich.

Lepsze jeszcze wyniki osiągnięto w kopalniach srebra. Przeciętna miesięczna produkcja tego metalu wynosiła:

w roku 1917 — kg. 108 916,
w roku 1919 — kg. 171 000,
w roku 1920 — kg. 172 000,
w roku 1922 — kg. 210 000,
w roku 1923 — kg. 235 000,
w roku 1927 — kg. 271 000.

Przytem zauważyć należy, że produkcja w całym ubiegłym roku stale wzrasta z miesiąca na miesiąc, gdy w styczniu wydobyto srebra 266 000, w grudniu produkcja osiągnęła wysokość 325 000 kg.

Mniej regularny wzrost produkcji wykazuje przemysł miedziany. Od roku 1917 do 1926 przeciętnie otrzymywano gotowej miedzi co miesiąc około 4 894 tony. Rok ubiegły zato od samego początku wykazał wzmożoną produkcję, a mianowicie 5 042 tony w styczniu, a 6 238 w grudniu. Grudniowa produkcja nie była jednak najwyższa, gdyż rekordowa produkcja miesięczna przypadła na marzec, kiedy doszła do wysokości 6 847 ton.

Ołowiarnie doznały w ostatnich latach stosunkowo największego rozwoju, szczególnie pod względem podniesienia zdolności produkcyjnej. Wydajność ich wynosiła w roku 1917 na miesiąc 5 345 ton, w pięć lat później, czyli w r. 1922 wydobywano ołowiu miesięcznie 9 204 tony, w następnym 1923 już 12 975 ton. Od tego czasu produkcja ołowiu wzrasta coraz więcej tak, że w r. 1927 wynosiła miesięcznie około 20 278 ton. Rekordowa produkcja przypada na miesiąc sierpień roku ubiegłego, kiedy osiągnęła 25 706 ton.

Produkcja cynku bywa w Meksyku zmienna, gdyż wydobywana ruda cynkowa wykazuje znaczne różnice co do procentowości zawartego cynku. Jednak od roku 1917, w którym wydobywano miesięcznie około 3 765 ton, przemysł cynkowy rozwinął się mocno, tak że w roku ubiegłym produkcja miesięczna przewyższała miesięczną produkcję z roku 1917 o przeszło 300 proc.; konkretnie zaś liczby wykazują w zeszłym roku otrzymanego cynku 11 373 ton miesięcznie.

Tak samo w wydajności kopalń rtęci zanotowano w roku ubiegłym postęp. Można nawet powiedzieć, że rok 1927 był w produkcji rtęci rokiem nietylko względnie pomyślnym, ale rokiem przełomowym, gdyż załamał on zmniejszający się kurs produkcji rtęci i rozpoczął nowy okres wzrastającej produkcji.

W roku 1917 wydobywano w kopalniach meksykańskich przeciętnie około 13,6 ton rtęci miesięcznie. Po roku tym nastąpił okres coraz mniejszej produkcji, aż w r. 1926 upadła bardzo nisko, tak że w niektórych miesiącach produkcji rtęci wcale nie notowano.

Na początku roku 1927 eksploatacja kopalń rtęci podniosła się znowu, a w marcu już wydobyto rtęci ton 10,7, w czerwcu zbliżono się nawet znacznie do przeciętnej miesięcznej produkcji z roku 1917, gdyż zdołano wydobyć tego metalu 13,1 ton. Pod koniec roku jednak produkcja rtęci spadła znowu do proporcyj minimalnych, a w grudniu wynosiła zaledwie 1,4 tony.

Tak nierówny stopień produkcji zależy nietylko od nośności żył rtęciowych i od ilości robotnika zajętego w wydobywaniu, ale głównie od możności zbytu tego metalu. Wiadomo zaś, że światowy rynek rtęci podlega włosko - hiszpańskiej konwencji rtęciowej, która w sposób dowolny wypuszcza mniejsze lub większe ilości tego metalu i w ten sposób szachuje działalność kopalń uralskich i meksykańskich.

H. Groński.

Amerykański Syndykat Eksportowy Stali a przemysł europejski

Pragnie on zmusić do przystąpienia do siebie przemysł angielski.

Amerykański Syndykat Eksportowy Stali (Steel Export Association), utworzony niedawno przez Amerykański Trust Stalowy (United States Steel Corporation) oraz Bethlehem Steel Corporation otrzymał w sierpniu r. b. znaczne zamówienie w Japonji — na 62 tysiące skrzyń białej blachy . Zamówienie to zostało uzyskane dzięki specjalnemu systemowi rabatów, który jest podstawą nowoutworzonego Syndykatu.

System ten pozwala przy pomocy odszkodowań z kasy Syndykatu znacznie obniżać ceny eksportowe, jest więc w pierwszym rzędzie skierowany przeciwko krajom europejskim, które poza Stanami Zjednoczonemi są największymi eksporterami stali.

Według informacyj „Times'a" zamówienia japońskie zostały zdobyte przez Stany Zjednoczone w gwałtownej walce konkurencyjnej z fabrykami angielskiemi i że obecnie polityka Syndykatu Eksportowego Stali w Stanach Zjednoczonych zmierza przedewszystkiem do tego, aby przez bezwzględną konkurencję zmusić przemysł angielski do przystąpienia do Steel Export Association.

Dotychczas przemysł angielski zachowywał wobec propozycyj przystąpienia do Syndykatu stanowisko odmowne.

Ulgi dla Hutnictwa przy dostawach do Gdańska

Wolne Miasto Gdańsk, pomimo swego położenia na polskim obszarze celnym, jest jednym z najbardziej trudnych terenów do zdobycia przez hutnictwo polskie. Wpływa na to zarówno geograficzne położenie Gdańska przy morzu, jak i ulgi celne, z których korzysta żelazo zagraniczne — dostarczane do stoczni dla budowy okrętów. Hutnictwo polskie od dłuższego już czasu robiło starania, ażeby otrzymać warunki choć mniej więcej zbliżone do warunków, z jakich korzysta w stoczniach żelazo zagraniczne. Po przestudjowaniu całej sprawy, Komitet Ekonomiczny Ministrów na posiedzeniu w dniu 9 maja r. b. poparł wniosek Ministra Przemysłu i Handlu, w następującem brzmieniu:

„Komitet Ekonomiczny Ministrów zaleca:

1) udzielenie taryfowych ulg kolejowych dla walcowanego żelaza i stali, skierowanych do stoczni dla budowy okrętów, zamówionych przez zagranicę i przeznaczonych dla wód zagranicznych w rozmiarze, odpowiadającym taryfie eksportowej XXXI P. K. P.

2) rozszerzenie zastosowania postanowień § 1-go pp. 1, 3, 4, 5, 6 i 7 rozporządzenia Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 1 lipca 1927 r. w sprawie zwrotu ceł przy wywozie wytworów hutniczych walcowanych oraz niektórych wyrobów metalowych („Dz. U. R. P." Nr. 63, poz. 561) na wytwory hutnicze walcowane, dostarczane stoczniom okrętowym do budowy statków, przeznaczonych dla zagranicy".

Jak widać z brzmienia powyższej uchwały, żelazo — użyte do budowy statków zagranicznych — traktowane jest, zupełnie słusznie, na równi z żelazem wysyłanem zagranicę bezpośrednio. Obecnie pozostają tylko do załatwienia kwestje formalne, po przeprowadzeniu których żelazo polskie będzie miało bardzo znaczne ułatwienie w walce konkurencyjnej na terenie W. M. Gdańska z żelazem zagranicznem.

Otwarcie Wołyńskiej Wystawy Przemysłowo-Rolniczej w Łucku

1 września nastąpiło otwarcie Wołyńskiej Wystawy Przemysłowo-Rolniczej w Łucku. O godzinie 10-tej rano odbyło się nabożeństwo na intencję Wystawy. Po nabożeństwie nastąpiło otwarcie Wystawy, którego dokonał przedstawiciel Rządu Rzplitej Minister Rolnictwa Niezabytowski. Po przecięciu wstęgi P. Minister wygłosił krótkie przemówienie, podkreślając wagę gospodarczych wystaw regionalnych w szczególności wołyńskiej, która obrazuje prace Wołynia od momentu powrotu tej ziemi na łono Rzeczypospolitej, przyczyniając się tem samem do podniesienia dobrobytu wszystkich mieszkańców Państwa.

Ważne dla kupiectwa i przemysłu Targi i Wystawy

Powszechna Wystawa Krajowa w Poznaniu od maja do października 1929 r.
Targi Wschodnie we Lwowie od 2 do 12 września 1928 r.
Wystawa „Wnętrze Domu" i „Technika na usługach gospodarstwa domowego" w Katowicach od 16 września do 3 października 1928 r.
Pomorska Wystawa Ogrodniczo-Przemysłowa w Toruniu od 28 lipca do 4 października 1928 r.
Pierwsze Targi Północne i Wystawa Rolniczo-Przemysłowa w Wilnie od 1 8. do 9 9. 1928 r.
Okręgowa Wystawa Przemysłowo-Rolnicza w Rogoźnie od 16 do 23 września 1928 r.
Jesienne Targi Praskie w Pradze od 25 września do 2 października 1928.
Międzynarodowe Targi w Wiedniu od 2 do 9 września 1928 r.
Targ Jesienny w Frankfurcie nad Menem od 30 września do 3 października 1928 r.
Międzynarodowe Targi w Salonikach od 16 do 30 września 1928 r.

WYTWÓRNIA PĘDNI, MASZYN I ODLEWNIA ŻELIWA

KRAWCZYK i S-ka

W ZAWIERCIU

◆

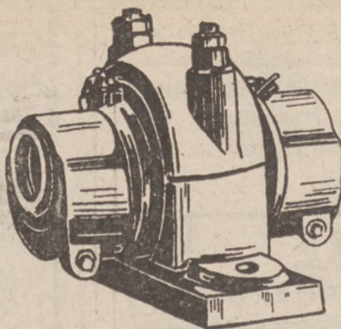
Własne biuro w Warszawie

ul. Krucza 16, tel. 105-17

◆

PRZEDSTAWICIELSTWA

we wszystkich większych miastach Rzeczypospolitej

SPECJALNOŚĆ:

Pędnie, odlewy maszynowe i budowlane

SPRZĘGŁA CIERNE HILLA

Całkowite urządzenia do przenoszenia materjałów: przenośniki (transportery), podnośniki (elewatory) i t. d.

OKNA ŻELAZNE

7763

„PIABAMA"

W. Kończak i S-ka

Fabryka szczotek, pendzli i wyrobów z drzewa

Bydgoszcz

Promenada 23-24-25

(własne zabudowania fabryczne i mieszkalne)

SPECJALNOŚĆ

Szczotki stalowe

Szczotki techniczne

jak szczotki cyrklaste (szajby okrągłe) — walce — listwy i t. d.

dla fabryk metalowych, młynów, papierni, cukrowni, włókienniczych i t. d.

6399 5230

Wentylatory

na wszelkie cele

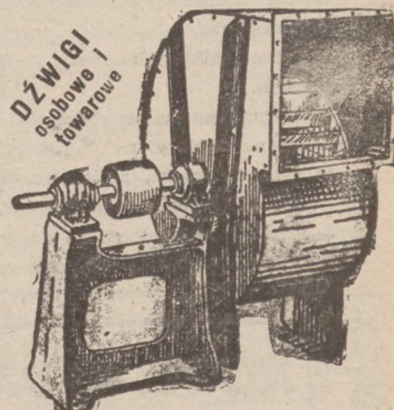
Palenisko „Orkan"

na miał węglowy oszczędza 60%

S. Raszewski

Fabryka maszyn

Poznań, Przemysłowa 26

6337

„Metalurgja"

T. z o. p.

POZNAŃ

STRUMYKOWA 19-20

TELEFON 21-26

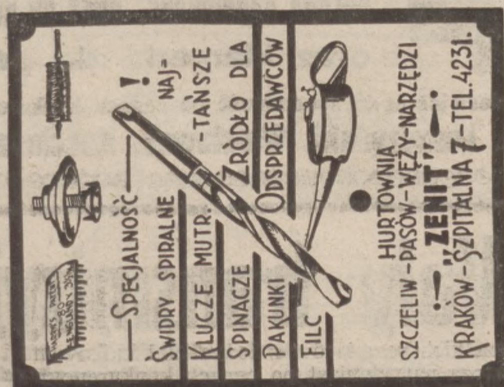
6189

wykonuje

Okucia budowlane

Okucia wagonowe

Armatury mosiężne

Wojewoda Józefski podziękował przedstawicielowi Rządu za zaszczycenie Wystawy swą obecnością. Po odegraniu hymnu narodowego przez orkiestrę Minister Niezabytowski, Podsekretarz Stanu przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu p. Doleżal, oraz szereg gości przybyłych z całej Polski, oprowadzani przez wojewodę wołyńskiego Gintowa-Dziewałtowskiego przez kilka godzin zwiedzali eksponaty. Wieczorem w Teatrze Miejskim pani Malicka i p. Węgierko odegrali przy zapełnionej sali komedję „Prawdziwa miłość". Uroczysty dzień Wystawy zakończony został rautem w salonach województwa, wydanym przez wojewodę Józefskiego.

INFORMACJE DLA EKSPORTERÓW I IMPORTERÓW

(p) Firma **niemiecka** pragnie nabywać meble gięte dla celów reeksportu.

(p) Firma **niemiecka** interesuje się artykułami włókienniczemi dla celów reeksportu.

(p) Firma **chilijska** interesuje się zakupem różnych wyrobów przemysłowych.

(p) Firma **tunetańska** reflektuje na artykuły koszykowe i wikliniowe oraz na meble gięte.

(p) Firma **turecka**, posiadająca dobre referencje, pragnie przyjąć przedstawicielstwo względnie wejść w stosunek komisowy z firmami polskiemi eksportującemi meble gięte oraz wyroby szklane.

(p) Firma **tunetańska** interesuje się zakupami wyrobów szklanych wszelkiego rodzaju, wyrobów porcelanowych i fajansowych.

NOWE WYDAWNICTWA

TYDZIEŃ RADJOWY NR. 35 (71).

Ukazał się najświeższy numer 35 najtańszego pisma radjoprogramowego „Tydzień Radjowy" i zawiera m. in. następujące artykuły i notatki:

Czem jest radjo w życiu człowieka? — Audycje muzyczne R. P. — Obie strony medalu. — Akustyczny film. — Telepatja w radjo. — W ojczyźnie Hamleta. — Dział rozrywek umysłowych. — Wieczory życzeń w Radjo Poznańskiem. Numer zdobią liczne, bardzo zajmujące ilustracje.

Cena numeru tylko 70 gr. Administracja: Poznań, plac Wolności nr. 11. Tel. 41-41.

Komunikat

Zawodowy Związek Chrześcijańskich Pracowników Handlowych w Krakowie, ul. Smoleńska 19, zawiadamia WPanów Kupców i Przemysłowców, że przy ZZCHPH utworzoną została **Sekcja Zastępców i Agentów handl.-przemysł.** Sekcja prowadzi Biuro pośrednictwa pracy, mając jako członków siły zawodowo wyszkolone, dobrze wprowadzone. Zlecenia P. T. Firm wykonuje odwrotnie. Adres: **Sekcja Zastępców, Kraków, Skrytka pocztowa 284.** Sekretarz urzęduje od 17 do 19.30, Smoleńska 19.

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych.

Pośrednictwa między jedną a drugą stroną podejmujemy bezinteresownie. Jedynie na koszty utrzymania specjalnego biura dla tych spraw i pokrycia bardzo licznej codziennej korespodencji należy zapłacić za każde ogłoszone zapytanie 2.— zł., które to zapytanie będzie następnie ogłaszane aż do wpłynięcia oferty. Firmy zaś, zgłaszające się na zapytania, wpłacają na każde zapytanie 1.— zł. Firmy zagraniczne płacą za każdą informację 2 fr. szwajc., z Niemiec 2.— RM. — Firmy, mogące dostarczyć jakiekolwiek objekty zgłoszone do naszego działu informacyjnego, zechcą jaknajwięcej z tego działu korzystać, gdyż mamy liczne potwierdzenia, że przez nasz dział informacyjny doszły już do skutku niejedne poważne transakcje. **Zaznaczamy jeszcze jaknajwyraźniej, że odpowiedzi dajemy jak i zapytania przyjmujemy jedynie od stałych abonentów pisma.**

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 4162. fabryki, dostarczającej galwanizowane haki drutowe do ramiączek drzewnych do odzieży.

Nr. 4170. firmy, wyrabiającej mosiężno niklowane wieszaki do ręczników.

Nr. 4173. fabryki, wyrabiającej nity miedziane.

Nr. 4181. firmy, dostarczającej tokarki mechaniczno-ślusarskie (1,50 mtr.).

Nr. 4182. firmy, wyrabiającej wodociągi pneumatyczne do zaopatrywania w wodę pojedyńczych domów.

Nr. 4185. firmy, dostarczającej dzwonki kościelne, oraz wszelkie wyroby liturgiczne.

Nr. 4186. firmy, mogącej dostarczyć do wyrobów cukierniczych foremek dużych w figurach i do wytłaczania koników.

Nr. 4187. fabryki lub hurtowni, dostarczającej rozpylacze blaszane do „Flitu" i „Flytoxu".

Nr. 4189. fabryki, dostarczającej maszyny do plisowania.

Nr. 4190. dostawcy na knoty (cieńsze) do oliwiarek.

Nr. 4194. fabryki, dostarczającej wyroby z blachy żelaznej, jak liście i rozety do dekoracji bram, parkanów itp.

Nr. 4192. fabryki (w okolicy Torunia), wyrabiającej samochodziki dziecięce.

Nr. 4193. firmy, dostarczającej dzwonki korytarzowe do kręcenia.

Nr. 4195. firmy, wyrabiającej maszyny do wyciągania rurek z walcówki (Zugbank).

Nr. 4196. firmy, która kupuje odpadki skór twardych i miękkich, oraz odpadki papierowe (Kunstlederpappe).

Nr. 4199. fabryki, wyrabiającej prasy do doniczek, t. j. wypalanych wazoników z gliny.

Nr. 4200. firmy, dostarczającej formy na lak do pieczętowania i do butelek.

Nr. 4202. fabryki, wyrabiającej winklowe okucia do łóżek.

Nr. 4203. fabryki, wyrabiającej zamki meblowe.

Nr. 4205. hurtowni, dostarczającej przybory siodlarskie, jak zamki do torebek, walizek, smyczy, kosze dla psów itp.

Nr. 4207. firmy, wyrabiającej magnesy do magnet induktorów używanych do motorów na gaz ssany, oraz automobili.

Nr. 4210. fabryki, dostarczającej okucia do powozów.

Nr. 4211. fabryki, dostarczającej rury pocynkowane gazowe i armatury.

Nr. 4212. fabryki, dostarczającej siatkę mosiężną lub cynk do pomp (Messingpresse).

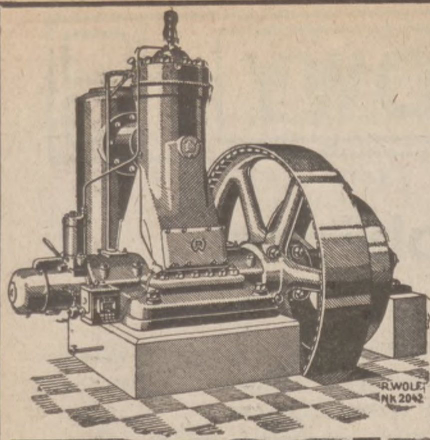
Nr. 4213. firmy, dostarczającej mosiężne okienka kontrolne (Tiergucker) do drzwi.

Nr. 4214. firmy, dostarczającej okucia ozdobne z otworem do wrzucania listów z napisem „Listy".

Nr. 4215. fabryki, wyrabiającej śruby klozetowe.

Nr. 4217. firmy, dostarczającej maszyny do gięcia rur.

Nr. 4218. firmy, dostarczającej maszyny do walcowania blachy.

WOLFA DIESEL

od 10-75 K. M.

zdobywa sobie rynek światowy taksamo jak

WOLFA LOKOMOBILA

nie posiada żadnych zaworów, żadnych stawideł skomplikowanych, żadnych dotkliwych urządzeń zapłonowych

może być pędzony wszelkiemi olejami bez przeszkód

i może dlatego przy dzisiejszem ubóstwie pieniężn. być nabyty przez każde przedsiębiorstwo

Prosimy żądać oferty w firmie

NITSCHE i SP. FABRYKA MASZYN

Poznań — ul. Kolejowa 1-3

Przedstawiciele firmy:

Maschinenfabrik, Buckau, R. Wolf A. G.
Magdeburg

6276

Przy wszelkich korespondencjach z firmami

prosimy zawsze powoływać się na „RYNEK METALOWY i MASZYNOWY"

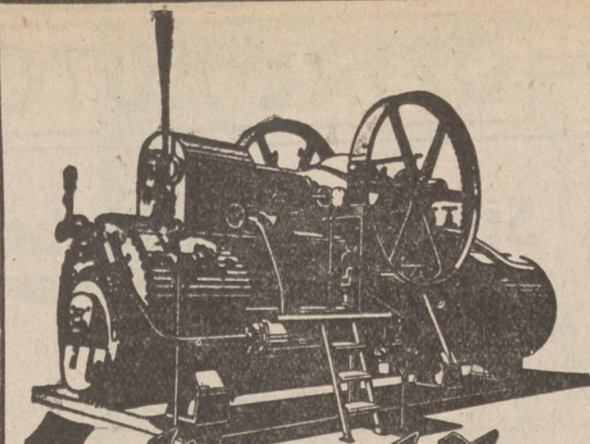

„Siatkolin"

Fabryka Lin i Siatek Drucianych
w Zawierciu

Skrzynka poczt. 54. Tel. 105
poleca: 6322

Liny, Siatki i Pasy druciane
do najróżnorodniejszych celów.

Lokomobile z kotłami

o ca 30 % większemi jak firm konkurencyjnych, na parę przegrzaną z kondensacją i bez, do **800 K. M.**

Lokomotywy parowe i motorowe.
Walce drogowe.
Maszyny do wyrobu dróg smołowych i **asfaltowych**, pracujące samoczynnie pod ciśnieniem

dostarcza

Generalna reprezentacja wszechświatowej firmy

Henschel & Sohn, Cassel

na Poznańskie i Pomorze:

Inż. Sobański i Szafarkiewicz

dawn. **Oddział Techn. Banku Młynarzy,**
Poznań, ul. Wenecjańska 6. Tel. 14-42.

Poważni zastępcy na poszczególne powiaty poszukiwani

BUDUJEMY w naszych warsztatach **Maszyny Młyńskie** oraz kompletne **młyny** z zapędem parowym, motorowym i wodnym.

DOSTARCZAMY wszelkie artykuły techniczne dla młynów. **gazę jedwabną**. pasy, gurty śruby itp.

RYFLUJEMY walce.

W rozliczeniu przyjmujemy używane maszyny.

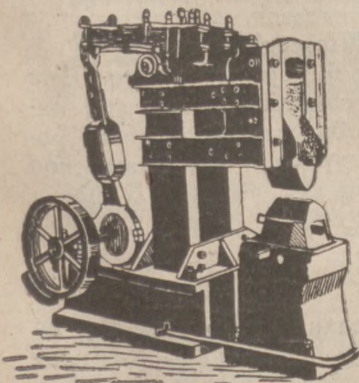
47

Specjalność:

Pompy i młoty sprężynowe firmy R. JAWORSKI i S-wie „KRAJ"

Fabryka maszyn, odlewnia żelaza i metali

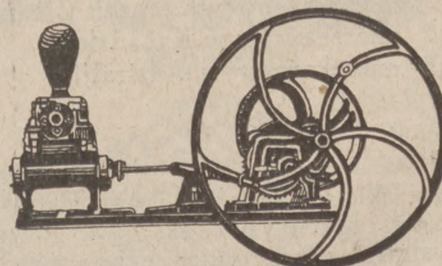
STANISŁAWÓW, Sobieskiego 106 **Telefon fabryki 330 — mieszk. 330 i 411**

DZIAŁ POMP: Pompy stojące i leżące, systemu Garvensa i innych systemów, ssąco-tłoczące pojedyńczo i podwójnie działające, z popędem ręcznym lub maszynowym. Sikawki ręczne na kółkach. Pompy do próbowania kotłów.

DZIAŁ MŁOTÓW: Młoty sprężynowe, trwałej i solidnej konstrukcji. Do obejrzenia w ruchu na miejscu.

DZIAŁ MASZYNOWY: Urządzenia młynów, tartaków i t. p. Transmisje, łożyska, koła pasowe i zębate, paleniska, odlewy do cegielń. Odlewy żelazne i metalowe według własnych i nadesłanych modeli. Rowkowanie walców młyńskich.

Oferty na żądanie. 6327 **Oferty na żądanie**

DZIAŁ AUTOMOBILOWY

Spis wystawców branży automobilowej
na VIII Targach Wschodnich

D/H. JERZY ŻOCHOWSKI, Warszawa, Szpitalna 8, wystawia samochody i akcesorja samochodowe.

STUDEBACKER, fabryka samochodów, Shouth-Bend, Indiana, U. S. A. Repr.: Józef Kozłowski, Lwów, Hotel Georgea. Wystawia automobile.

BUCHSTAB HENRYK, Lwów, Jagielońska 7, zastępstwo samochodów „Praga". Wystawia samochody.

„FREYLER", Gustaw Leukauf, Cieszyn, Górna 17, motocykle marki „Freyler". Repr.: Freyler, Wiedeń XIII., Linzerstrasse 403. Wystawia motocykle.

„NIKTAN", S-ka. z o. o., Warszawa, Nowy Świat 7, wystawia samochody i części samochodowe.

MERCEDES-BENZ „AUTOPALAIS", dr. Stefan Stenzel, Lwów, Jagiellońska 20, wystawia automobile.

„AMERICAN-AUTO" MAURICE PATE, Warszawa, pl. Napoleoan 5 m. 10. Zastępca firm: Packard Motors Export Corporation, 1861 Brondvay, New York City, wystawia 2 samochody.

„MORRIS", Autopalais, Dr. Stefan Stenzel, Lwów, Jagiellońska 20, samochody. Repr.: Morris Motor Ltd. Oxford. Wystawia samochody.

K. i L. KAHN, Paris 16, 25 rue de Villejust. Repr.: Dr. A. Wepper, Lwów, Janowska 26. Wystawia automobile.

„MOTOR-STOCK", Warszawa, pl. Napoleona. Zastępca firm: „Champion", „Tecalenick", „Solex". Repr.: „Wulkan", Lwów, PasażMikolascha. Wystawia akcesorja automobilowe.

SCOTT I PAWŁOWSKI, Lwów, pl. Halicki 7. Zastępca firmy „Ariel" Works Ltd. Birmingham. Wystawia motocykle i przyczepki.

„SKA", Józef Kuzilek, Lwów, Wałowa 11a. Wystawia samochody „Oppel".

F. KRUPP, A. G., Kraftfahrzeuge, Essen a/Ruhr (Niemcy), fabryka automobili. Repr.: Jan Marjanek, Lwów, św. Marka 12. Industrie u. Blechwaren-Werke, Gdańsk. Wystawia samochody asanizacyjne i ciężarowe.

BRACIA SZANTYR i SKA, Warszawa, Wspólna 56. Zastępcy firmy Goodrich, Paryż. Repr.: „Wulkan", Lwów, Pasaż Mikolascha. Wystawia opony i dętki.

TOWARZYSTWO HANDLOWO-AJENTUROWE, S. A., Lwów, Piłsudskiego 11, wystawia samochody. Zastępca firm: Nationale Automobil-Gesellschaft A.-G., Berlin-Oberschöneweide.

ALEKSANDER KAMIŃSKI, Karszawa, Elektoralna 53, wystawia akcesorja samochodowe. Zastępuje firmy: Benton & Stone Ltd., Birmanfham, Willod Bottin, Bruxelles.

B-CIA STEFAN I PIOTR BORGMAN, Warszawa, Mińska 29, wystawia samochody. Zastępcy firmy Rugby i Durdut, U. S. A.

„AUTOCENTRALE" ALFRED BERGMAN, Ska. z o. o., Warszawa, Nowosenatorska 7, wystawia samochody. Zastępca firmy: Talbot w Suresnet (Francja).

INŻ. ALEKSANDER JUHRE, Lwów, Kopernika 54, wystawia samochody. Zastępca firmy: „Peugeot".

„MARATON", W. KUCHAR I E. KUSTANOWICZ, Lwów, Akademicka 22, wystawia motocykle i rowery.

„AUTOMOTOR", Kraków, ul. Smoleńska 33, Oddział Lwów, Batorego 34, wystawia automobile. Zastępca firmy: „Tatrawerke", Koprzywnica, C. S. R.

LUDWIK ANDRUSIAK I DR. FINKLER, Lwów, Zyblikiewicza 5, wystawia motocykle i rowery.

LEON BREGMAN, Dom Handlowy, Warszawa, Al. Jerozolimska 23-8, wystawia samochody. Zastępca firmy Monos Commercial Vehicles.

„MINERVA", Motors Soc. Anonyme, T. A., Antwerpja, Belgja, wystawia samochody osobowe. Repr. „Minerva", Lwów, Akademicka 14.

GÓRNOŚLĄSKIE TOWARZYSTWO PRZEMYSŁOWE, Ska. z o. o., Warszawa, Sewerynów 3, wystawia traktor beczkowy, stację benzynową. Repr.: Górnośląskie Towarzystwo Przemysłowe, Oddz. Lwów, Hetmańska 8.

Podział samochodów na świecie

Na ilu mieszkańców w każdem państwie przypada jeden samochód?

Na to pytanie odpowiada ostatnia statystyka Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, z której wynika, że jeden samochód przypada na:

5.7 mieszkańców w Stanach Zjednoczonych,
12 mieszkańców w Kanadzie,
15 mieszkańców w Australji,
50 mieszkańców w Anglji,
54 mieszkańców we Francji,
110 mieszkańców w Niemczech,
230 mieszkańców we Włoszech.

Polska, pomimo znacznej poprawy swego stanu posiadania samochodów w ostatnich latach, stoi daleko jeszcze za Włochami, bo przy 40 tysiącach posiadanych samochodów przypada u nas 1 samochód na 700 mieszkańców.

Renault w Rosji?

Sowieckie Przedstawicielstwo Handlowe w Paryżu prowadzi obecnie pertraktacje z pewnemi grupami przemysłowców francuskich celem wzięcia udziału w rozbudowie przemysłu samochodowego w Rosji. W pierwszym rzędzie wchodzi w rachubę Renault. Jak się dowiadujemy, Moskwa gotową jest do udzielania daleko idących ulg, o ile Renault zdecyduje się na inwestycje 25 milj. fr. dla uruchomienia w Rosji fabryki samochodów. Przypominamy, że poprzednie pertraktacje sowieckie z Fordem w tej samej kwestji spełzły na niczem.

Ford zakłada fabrykę w Konstantynopolu

Pisma ateńskie donoszą z Konstantynopola, że Ford założy w porcie konstantynopolskim fabrykę do montowania samochodów osobowych i ciężarowych oraz traktorów. Turecka Rada Ministrów wyraziła już na plan Forda zasadniczo swą zgodę i poleciła Ministerstwu zająć się dalszem przeprowadzeniem projektu.

Rząd turecki proponuje Fordowi następujące warunki:

1. umowa podpisana zostanie na lat 25;
2. części składowe dowożonych samochodów i traktorów zwolnione są od opłat celnych;
3. zmontowane w Turcji wozy w razie eksportu zagranicę zwolnione będą od obowiązków opłat wywozowych;
4. fabryka Forda w Konstantynopolu pozostawać będzie pod stałą kontrolą tureckich urzędników celnych, którzy wynagrodzenie swe otrzymywać będą od zarządu fabryki;
5. conajmniej 60% personelu fabryki Forda w Konstantynopolu rekrutować się musi z pośród obywateli tureckich.

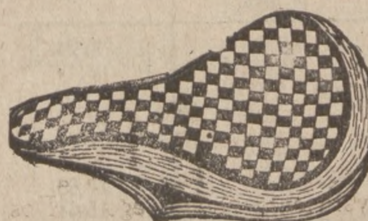
Samochody Hupmobile

Generalna reprezentacja samochodów amerykańskich „Hupmobile" na Polskę w Warszawie otrzymała partję samochodów i notuje dzisiaj za modele 1928 r. o luksusowem wyposażeniu (w dolarach).

6-cylindrowy 18/20 typ A 6: Torpédo 5 miejsc 2 960, Torpédo 7 miejsc 3 040, Conduite Intérieure 5 miejsc, 4 drzwi 3 135, Cabriolet 2 miejsca 3 040, Roadster 2 miejsca 2 980, Coupé Victoria 4 miejsca 3 135, Conduite Intérieure 5 miejsc, 2 drzwi 3 060, Podwozie 1 700.

8-cylindrowy w jednej linji 22/25, typ M skrócony: Torpédo sport 5 miejsc 4 305, Torpédo sport 7 miejsc 4 365, Conduite Intérieure 5 miejsc, 4 drzwi 4 715, Cabriolet 2 miejsca 4 495, Roadster 2 miejsca 4 215, Coupé Victoria 4 595, Podwozie 2 150.

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

Poprawa żeliwów szarych przez dodatek fosforu i tytanu

R. R. Kennedy i G. I. Oswald poczynili usiłowania w kierunku otrzymania szarego żeliwa, wykazującego tylko niewielkie narastanie, przy powtórnem ogrzewaniu ponad temperaturę krytyczną.

Do doświadczeń używano normalnego żelaza kuplowego. W celu przeprowadzenia prób odlewano jednakowe sztabki żelazne o wymiarach 127 mm. długości i 25.4 mm. przekroju i jednakowo je obrabiano. Za każdym razem próbie poddawano dwie sztabki o jednakowym składzie chemicznym.

Skład chemiczny próbek:

Nr. próbki	% S	% P	% Mn	% Si	% C	% Ni	% Cr
1	0,070	0,60	0,58	2.90	3,12		
2	0,080	0,52	0,51	2,19	3,54		
3	0,068	0,61	1,51	2,39	3,41		
4	0,076	1,56	0,52	2,88	2,96		
5	0,083	1,49	0,45	1,84	3,23	1,12	0,17

Dla pomiaru przyrostu długości próbnych sztabek posługiwano się przyrządem pomiarowym Johanssona. Przekrój mierzono mikrometrem, przyczem zważano by pomiary były wykon. kilkakrotnie na tem samem miejscu próbki. Pierwsze pomiary wykonano z dokładnością 1/10 000 cala, po kilku przegrzaniach zdeformowania były tak wielkie jednak, iż nie dało się utrzymać tej dokładności pomiaru i zadawalniano się dokładnością 1/1000 cala. W celu uniknięcia powstawania warstewki utlenionej na wierzchu sztabek próbnych ogrzewano je w stalowem naczyniu zamkniętem przez 3 godziny przy każdem doświadczeniu.

Sztabki poddawano 1, 6, 11, 25, i 50-ciu podgrzewaniom i po wyjęciu wykonywano pomiary.

Wyniki pomiarów próbek szarego żeliwa po podgrzaniu:

Nr. próbki	Przyrost długości po 50 ogrzaniach w mm	Przyrost przekroju po 50 ogrzaniach w mm	% przyrostu przestrzennego
1	10,7	1,98	26,24
1 a	13,8	2,97	38,48
2	13	2,42	32,20
2 a	12,6	2,54	32,77
3	13,8	2,87	37,25
3 a	12,4	2,37	30,75
4	4,3	1,7	17,63
4 a	3,2	1,55	15,64
5	11,3	2,14	28,15
5 a	11,1	2,18	28,32

Próbka 1a odlana z szarego żeliwa z największą zawart. krzemu Si wykazywała największe narastanie i posiadała na wierzchu znaczne rysy. Próbka 1 wykazywała również znaczne rysy. Próbki 2 i 2a z szarego żeliwa z małą zawartością Si nie wykazywały rys. Próbki 3 i 3a z dużą zawartością Mn (manganu) wykazywały duży przyrost i rysy. Wszystkie próbki posiadały zdrowe jądro otoczone gąbczastą masą. Próbka 1a z największym przyrostem posiadała najmniejsze jądro, a próbki 4 i 4a z dużą zawartością P (fosforu) wykazywały największe zdrowe jądro.

Ponieważ przy wszystkich próbkach nie nastąpiła żadna dezoksydacja, należy przyjąć, iż zawarte w próbkach gazy wywierają wpływ na przyrost próbek. Nowy szereg próbek z wysoką zawartością P (fosforu) i Si (krzemu) poddano uprzedniej dezoksydacji i przeprowadzono na nich badania pomiarowe przyrostu. Nadto w celu dezoksydacji dodano do żeliwa 0.25 proc. tytanu. Sztabki próbne poddano jedynie 25-krotnemu podgrzaniu.

Skład chemiczny próbek:

Nr. próbki	% Si	% P	% Mn	% S	% C
6	0,076	0,58	0,63	2,93	3,21
7	0,070	1,67	0,64	2,80	3,06
8	0,074	0,60	0,60	2,81	3,24
9	0,069	0,57	0,69	2,98	3,33

Wyniki przyrostu próbek

z dezoksydowanego żeliwa szarego:

Nr. próbki	przyrost długości po 25 ogrzaniach w mm	Przyrost przekroju po 25 ogrzaniach w mm	Przyrost przestrzenny %
6	1,93	0,58	6,34
6 a	2	0,66	6,90
7	1,45	0,57	5,86
7 a	1,42	0,51	5,18
8	4,9	1.14	13,37
9	3,3	0,89	9,90

Jak wynika z pomiarów przyrostu silna dezoksydacja posiada hamujący wpływ na przyrost. Znowu próbki z największą zawartością P (fosforu) wykazały najmniejszy przyrost; różnice nie są jednak tak wybitne jak przy żeliwie niezdezoksydowanem.

—S—

Nowoczesny sposób usuwania kamienia kotłowego bez młotka i łomu i zapobieganie dalszym osadom

„Standard“ — Ochrona kotłów.

Odkąd znamy kotły parowe, walczymy z osadami kamienia kotłowego, którego usunięcie sprawia wiele trudności i powoduje utratę czasu, a sposób wykuwania młotkiem i łomem tylko ujemnie wpływa na stan kotła.

Walkę z kamieniem kotłowym podjęły wszystkie kraje i co pewien czas zachwalano światu niedoścignione środki chemiczne, mające przeciwdziałać osadom kamiennym. Żywot ich zazwyczaj był krótki, bo środek taki ujemnie działał na żelazo i armatury, a zapowiedziane wyniki przeważnie nie następowały.

Dopiero po wielu latach pracy udało się f-mie W. Hain zestawić środek roślinny, który obok świetnych wyników przeciwdziałających osadom kamiennym i przy stałem użyciu mógł wykazać tę zaletę, że nie wpływa ujemnie na żelazo, armatury, jak również nie udziela się parze, którą zużywa się bezpośrednio do produkcji, jak to ma miejsce w pralniach chemicznych, gorzelniach, garbarniach i t. d.

Że środek „Standard“ wykazał nie w teorji ale w praktyce wyżej wymienione zalety, świadczy wiele pochlebnych referencyj, między innemi f-my „Młyn Ziemiański“ Sp. Akc., Poznań-Starołęka, z dnia 28. 8. 28, która pisze co następuje:

„Standard“ — Ochronę kotłów stosujemy w przedsiębiorstwie naszem regularnie, począwszy od września 1927 r. z bardzo dobrym wynikiem. Ostatnio, po otwarciu jednego z kotłów o 115 m² powierzchni ogrzewalnej, przekonaliśmy się ponownie o skuteczności tegoż środka, nie natrafiwszy na żadne osady kamienia. Stwierdziliśmy jedynie niewielkie ilości miału. Oczyszczanie kotła zabrało nam jeden dzień czasu.

Pragnąc „Standard“ w dalszym ciągu stale stosować prosimy niniejszem o wysyłkę potrzebnej ilości na okres półroczny do dwóch kotłów o 230 m² powierzchni ogrzewalnej łącznie.

Z poważaniem
Młyn Ziemiański Sp. Akc.
(—) Prymka (—) Bredow

Środek „Standard“ zdobył sobie wielu dobremi wynikami zaufanie licznych właścicieli kotłów i znalazł szerokie zastosowanie w całej Polsce, tak w zakładach prywatnych, komunalnych jak i państwowych, a obecnie stosuje „Standard“ z powodzeniem przeszło 400 kotłów w następujących miejscowościach:

Warszawa, Poznań, Gdańsk, Łódź, Przemyśl, Bydgoszcz, Toruń, Gdynia, Leszno, Wągrówiec, Gniezno, Żnin, Strzelno, Wronki, Szamotuły, Gostyń, Krotoszyn, Koźmin, Opalenica, Ostrzeszów, Kępno, Kalisz, Chodzież, Czarnków, Ujście, Międzychód, Sieraków, Kościan, Grodzisk, Zbąszyń, Buk, Stęszew, Jarocin, Witaszyce, Rogoźno, Pniewy, Lwówek, Rakoniewice, Pleszew, Kruszwica, Śmigiel,

Swarzędz, Września, Miłosław, Pogorzela, Borek, Krobia, Poniec, Kórnik, Mur, Goślina, Gołańcz, Budzyń, Osie n/P., Mąkowarsk, Nowy Sącz, Pińsk, Czempiń, Lubin, Kaczanowo, Biadki, Taczanów, Krzywin, Granowo, Psarskie, Sławno, Miejska Górka, Mosina, Pudliszki, Mogilno, Lutomek, Łubasz, Lucim, Zdziechowo, Czyżkówko, Miasteczko, Wiszniew, Strzałków i t. d.

Tak jak wszystko, co jest dobre i praktyczne przebija się na rynku, tak i „Standard" musiał znaleźć w krótkim czasie szerokie zastosowanie, ponieważ przez oszczędność, którą w zastosowaniu łączy na opale pokrywa się jego koszt kilkakrotnie, wobec czego w użyciu nietylko nic nie kosztuje, lecz w dodatku daje kocioł czysty gratis, oszczędza wiele czasu, a zarazem i sam kocioł, któremu dziesiątki tysięcy młotkiem i łomem służyć nie mogą.

Stosując zatem środek „Standard" regularnie przez dłuższy przeciąg czasu, każdy, kto go stosował stosuje go chętnie dalej, i chwali sobie osiągnięte sukcesy. Taki młyn naprzykład, który poprzednio dwa razy do roku musiał kocioł czyścić z kamienia o grubości 7—8 mm. zużywał na to 3 tygodnie, czyli w roku półtora miesiąca. Dzisiaj otworzy i zamyka kocioł w jednym dniu.

Obecnie środek „Standard" produkuje się w kraju a dobrze zorganizowane biuro udziela zainteresowanym wszelkich wiadomości oraz służy materjałami bliższemi, jak i odpowiedn. tabliczką stosowania „Standardu" do każdego kotła i t. d.

Ostatnio f-ma W. Hain organizuje produkcję wyłącznie w Polsce, tak, że środek ten będzie eksportowany do państw, które już od dłuższego czasu „Standard" prowadzą, czem przyczyni się do wzmożenia naszego eksportu.

Powstanie Związku Wynalazców w Polsce

W ostatnich dniach został zatwierdzony przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych statut Związku Wynalazców Rzplitej Polskiej. Instytucja ta, ze wszech miar pożyteczna i potrzebna, zaczyna działać w Warszawie (Bracka 18.) Związek ten ma jako cel skupienie wynalazców we własnej organizacji, roztoczenie opieki nad ich wysiłkami, zapewnienie im rady i pomocy w pracy wynalazczej, oraz przygotowanie rodzimych kadr wynalazców dla bezpieczeństwa narodu w wojnie przyszłości. Związek wydaje miesięcznik „Wynalazki i Odkrycia".

ELEKTRO-
i RADJOTECHNIKA

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.

Spis wystawców branży radjo- i elektrotechnicznej na VIII Targach Wschodnich

„ELEKTRON", S. A., Lwów, Listopada 97, wystawia przyrządy elektrotechniczne.

„TYTAN", Fabryka aparatów i elementów, Br. Rajchman, Warszawa, Tamka 14. Repr.: Tadeusz Korolczuk, Lwów, Zygmuntowska 4. Wystawia ogniwa, baterje i latarki elektryczne.

„Kupro", Ska z o. o., Lwów, Jagiellońska 22, wyrób bateryj regeneracyjnych. Wystawia baterje.

S. EWENTOW, Fabryka lamp. elektr. i metal. galant., Warszawa, Nowolipki 9. Wystawia lampy elektr. i galanterję metalową.

JAKÓB GOLDBERG, Fabryka lamp elektr. „Jakobus", Warszawa, Nalewki 34. Wystawia przybory elektrotechniczne, żyrandole.

„BATRA", Fabryka Elementów i Bateryj, Inż. Cz. Załęski i Ska., Poznań, Patr. Jackowskiego 5-7. Repr.: Marcin K. Drummer, św. Józefa 10. Wystawia suche baterje.

A.GOLDBERG, Warszawa, Graniczna 4. Wystawia artykuły elektr. i radjowe.

„ERGS", Pierwsza Krajowa Fabryka Akumulatorów, inż. Golde, Warszawa, Elektoralna 10, wystawia akumulatory. Repr.: Polska Ska. dla Handlu i Przemysłu „Wulkan", Lwów, Pasaż Mikolascha.

„ENERGOS", Fabryka Akumulatorów Galwanicznych, inż. Heller i inż. Golde, Warszawa, Elektoralna 14, wystawia elementy i baterje. Repr.: Polska Ska. dla Handlu i Przemysłu „Wulkan", Lwów, Pasaż Mikolascha.

E. HAUSMAN, Lwów, Pasaż Hausmana 6, wystawia przybory elektrotechniczne.

„NEUTRODON", Zakłady Radjotechniczne, inż. Jarosław Augerman, Lwów, pl. Marjacki 10, wystawia radjosprzęt.

„POLMET", S. A., Lwów, Nowej Rzeźni 25, wystawia lampy naftowe, żarowe i gazowe, słuchawki i inne radjosprzęty.

RADIOHAUS HORNY, Wiedeń I, Rathausplatz 9, wystawia artykuły radjowe,. Repr.: Biuro Handlowo-Komisowe, Riwczes et Bojko, Lwów, Kochanowskiego 58.

KLAGSBALD I SKA., Lwów, Ormiańska 8, wystawia maszyny do szycia, artykuły radjowe, motory, wirówki, gramofony, werki gramofonowe. Zastępca firm: Rast & Gasser, Wiedeń, „Tefag", Polska Ska. Radjofoniczna, Lwów, Lister & Co. Ltd., Dursley (Anglja).

„KABEL", Towarzystwo Przemysłowe, S. A., Warszawa, Królewska 41, wystawia przewody, sznury i kable. Repr.: „Wulkan", Lwów, Pasaż Mikolascha.

OETAG", Oesterr. Telephon-Fabrik, A.-G., vormals J. Berliner, Wien I. Misindorfstr. 21, wystawia akcesorja radjowe. Repr. Riwczes i Bojko, Lwów, Kochanowskiego 58.

M. DUTZKIN, Fabryka Żyrandoli i Lamp, Warszawa, Dzielna 10, wystawia lampy i żyrandole elektr. Repr. „Wulkan", Lwów, Pasaż Mikolascha.

„KONTAKT", Przedsiębiorstwo Elektrotechniczne, Ska. z o. o., Lwów, Sykstuska 14, wystawia radjosłuchawki.

KAROL DOMICZEK I SYN, Lwów, Kopernika 6, wystawia aparaty radjowe.

WARSZAWSKA FABRYKA IZOLACJI KORKOWEJ, W. KOWALSKI, Warszawa, Dworska 14, wystawia materjały izolacyjne. Repr. inż. Dunin i Zieliński, Lwów, pl. Bernardyński 11.

Jaką energję otrzymuje detektor?

Radjoamatorzy stawiają często zbyt wielkie wymagania detektorom, nie zawsze zdając sobie sprawę, jak minimalne ilości energji dopływają do słuchawki. Postaramy się przeliczyć tę energję, co niewątpliwie wprawi w zdumienie bardzo wielu, gdy się dowiedzą na czem polega ten prawdziwy cud techniki.

Przedewszystkiem trzeba powiedzieć, że słuchawka należy do najczulszych instrumentów, jakie umysł ludzki mógł stworzyć. Chcąc się o tem przekonać, proszę zrobić następujące doświadczenie:

Zakładamy słuchawkę na uszy i próbujemy jej czułość, badając znikomo słaby prąd od naszej ręki. Niewiele osób wie o tem, że w naszem ciele wytwarzają się słabe prądy elektryczne przy każdej nadarzającej się sposobności. A więc — w ustach — o ile posiad. złote lub z innego metalu plomby, na palcu — gdzie znajduje się pierścień i t. d., krążą prądy elektryczne podobnie jak w każdej baterji elektrycznej.

Jeżeli jeden koniec słuchawki trzymać będziemy wilgotną ręką a drugim metalowym — będziemy dotykać pierścionka, usłyszymy w słuchawce w ciszy pokoju lekki chrzest i stuk. Oczywiście drugi koniec ten, którym dotykamy pierścionka, powinien być odizolowany od ręki, czyli, że powinniśmy go trzymać wolno zwisającym na sznurze izolacyjnym.

Ta niewinna i pouczająca zabawka służy do celów praktycznych i w ten sposób bada się czułość słuchawki. Dobra słuchawka, szczególnie jeśli ma służyć do detektorowego aparatu, powinna posiadać taką właśnie czułość.

Już samo doświadczenie nasuwa myśl, że tak słabe prądy, wystarczające na wywołanie trzasków, zapewne dopływają do aparatu detektorowego w czasie audycji.

O tem możemy się przekonać z następującego obliczenia: Jak wiadomo, stacja warszawska wysyła fale radjowe z energją 10 kilowatów w antenie. Fale te dochodzą do 100 kilometrów od Warszawy jeszcze z taką energją, że można je odbierać na detektor bez przeszkody z wystarczającą mocą dla słuchawek. Powierzchnia, którą te fale pokrywają, wynosi przy promieniu 100 km. równo 31.000 km. kwadratowych. Na jednym kilometrze kwadratowym można umieścić bardzo znaczną ilość anten nietylko w jednym poziomie t. j. zaraz nad domami, ale w różnych wysokościach, jak to bywa w mieszkaniach wielopiętrowych, i mimo tego — aparaty wszędzie będą czynne. W normalnych warunkach, przy bardzo nawet gęstem zaludnieniu, ilość anten nie odgrywa poważniejszej roli. Możemy więc przyjąć bez przesady, że umieszczając na jednym kilometrze kwadratowym 400 anten — nie zauważymy żadnych przeszkód w odbiorze, gdyż nawet w takiem pozornie gęstem rozstawieniu wypada jedna antena co 50 metrów. A zatem możemy rozmieścić nisko na terenie pokrytym falami radjowemi 1 i pół miljona anten, zdolnych do zasilania aparatów detektorowych. W istocie wielokrotnie więcej mogliśmy tych anten umieścić, lecz zadowolimy się dla naszego obliczenia i tak już dużą cyfrą.

Energja wypromieniowana przez antenę zamieniona na kilogramometry odpowiada kgmometr. na sekundę, czyli zamieniona na gramocentimetry da nam cyfrę 101.200.000 gramocentimetrów. Ta cała energja rozdzielona musi być na poprzednio obliczone pola anten, dla których zarezerwowaliśmy 50 na 50 metrów powierzchni, dzieląc całą przestrzeń na 12 i pół miljona takich pól. Na każde więc tak duże pole wypada po podziale około 9 gramo-centimetrów energji. Popularnie mówiąc, energja obliczona przez nas równa się pracy potrzebnej do podniesienia 9 gramów na wysokość 1 centimetra.

A zatem — jest ona bardzo mała, jeśli uwzględnimy, że wypełnia całkowitą przestrzeń wypełnioną falami od ziemi do wysokości co najmniej 10 kilometrów w górę. Że tak jest — moglibyśmy się przekonać, że fale radjowe sięgają tak wysoko, jak wysoko sięga aeroplan, mogący stale z ziemi odbierać sygnały telefon. i telegraficzne. Ponieważ na małym skrawku ziemi 50 na 50 metrów moglibyśmy umieścić co najmniej 1000 anten nie przeszkadzających sobie a sięgających wzwyż na taką wysokość, do jakiej dochodzą fale z tej samej stacji nadawczej, zrozumiemy, że i tę małą energję, jaką obliczyliśmy należy podzielić przez 1000, by uzyskać w przybliżeniu prawdopodobną cyfrę istotnie zużytej energji w słuchawce. Będzie ona równa ziarnku maku spadającego z wysokości paru milimetrów.

W sprawie ochrony przeciwprzepięciowej

W czasopiśmie ETZ (r. 1927, str. 1531) ogłoszono wyniki ankiety, z którą zwrócił się Szwajcarski Związek Elektrotechników do 26 większych zakładów elektrycznych. Ankieta miała na celu zebranie danych o działaniu przyrządów zabezpieczających przed przepięciem, oraz stwierdzenie, czy dla urządzeń, umieszczonych na końcu linij napowietrznych istnieje zwiększone niebezpieczeństwo przepięcia. Wynik tej ankiety jest przedewszystkiem z tego względu interesujący, ponieważ na zasadzie praktyki osiągnięto takie rezultaty, które dały się przewidzieć na podstawie teorji przepięć.

Urządzenia na końcach przewodów są najbardziej zagrożone i przyrządy ochronne spełniają swą rolę w stopniu niedoskonałym. Z najnowszych, ścisłych badań, przeprowadzonych częściowo przy pomocy oscylografu katodowego, wynika, iż na zabezpieczenie od przepięć wogóle nie nadają się ochronniki tlenkowe, wentylowe, przyrządy z wyładowaniami jarzącemi i ochronniki iskrowe z wielką odpornością. Te same badania wykazują jednak, że ochronniki iskrowe z małą odpornością tłumiącą mogą bardzo dobrze zmniejszyć wielkość przepięcia, i na tę okoliczność należało przy tego rodzaju ankietach położyć główny nacisk. Przy wydawaniu sądu o ochronnikach przepięciowych należy zawsze podać wielkość oporu, gdyż tylko wtedy można otrzymać jasny obraz ich działania.

We wszystkich prawie wypadkach wspomnianej ankiety omawiano zapewne ochronniki iskrowe, które działają przy przerwaniu w powietrzu łuku na ochronniku i posiadają ze zrozumiałych powodów wielką odporność tłumiącą. Pomyślny wpływ na przepięcie mają jednak tylko ochronniki o małej odporności tłumiącej. Byłoby rzeczą interesującą, gdyby zestawiono doświadczenia z temi ochronnikami według wielkości odporności, aby w ten sposób dać praktycznie dowód, że miarodajnym czynnikiem jest właśnie odporność. — Poza tem należy jeszcze zauważyć, że sprawność działania oporników tłumiących w oleju, przy budowie bez zarzutów, nie pozostawia nic do życzenia. (ETZ. 1928, str. 188).

Elektryczne kuchnie w Ameryce

W wybudowanym ostatnio hotelu „Seneca“ w Chicago, w największym stanie, kuchnie w 192 mieszkaniach są elektryczne i pobierają po 600 W. Każda kuchnia składa się z trzech fajerek oraz dwóch zamkniętych piecyków. Poza tem są zainstalowane elektryczne szafki chłodnicze. W przeciwieństwie do innych hotelów, gdzie koszta gazu i prądu elektrycznego są zawarte w komornem, w hotelu Seneca każde mieszkanie jest zaopatrzone w licznik. Decyzja zbudowania elektrycznej kuchni jest tem bardziej godna uwagi, że dwa inne hotele tego samego towarzystwa, zbudowane dawniej, posiadają kuchnie gazowe. Moc pobierania przez wszystkie kuchnie i chłodnie w hotelu, wynosi 2000 kw. („Elektrical World“).

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Normalizacja a rozwój przemysłu rodzimego

Kolosalne korzyści, płynące z normalizacji. — Jaką taktykę stosowały swego czasu amerykańskie fabryki maszyn rolniczych? — Specjalne wytwórnie części zamien. w Niemczech. — O należytą propagandę normalizacji w polskim przemyśle maszyn rolniczych.

Rozwój przemysłu rodzimego pozostawia jeszcze bardzo dużo do życzenia tak pod względem postępu, jak i pokrycia potrzeb krajowych. Głównym czynnikiem, hamującym ten rozwój, jest brak normalizacji całego szeregu części, które, umiejętnie znormalizowane, przyczyniłyby się nietylko do potanienia produkcji i zwiększenia konsumcji, lecz nawet do podniesienia tak bardzo potrzebnego nam eksportu oraz rozwoju przemysłu i powstania nowych placówek, gdyby tylko istniały pewne środki potanienia produkcji.

Chcąc być lepiej zrozumianym, muszę sięgnąć do przykładu. Niektórym sferom przemysłowym znaną będzie taktyka większych fabryk angielskich i amerykańskich, jaką się posługiwali dawniej celem zdobycia europejskich rynków zbytu na maszyny rolnicze. Mam na myśli wiązarki, żniwiarki, kosiarki do siana, siewniki i t. p. bardziej skomplikowane maszyny.

Wiadomo, że maszyny te pojawiły się jako pierwsze na rynkach b. zaboru pruskiego i rosyjskiego, gdy przemysł niemiecki nie stał jeszcze na tak wysokim poziomie, by pojemność najbliższego rynku napełnić własnemi wyrobami. Musieli się później zgodzić na to, że maszyny zamorskie, pomimo lepszego wykonania, droższej robocizny, dalekiego transportu i t. d., sprzedawane były tak tanio, że przemysł niemiecki, mimo skrupulatnej kalkulacji i zrozumiałych wysiłków fabrykowania dobrych maszyn, nie ustępujących jakościowo amerykańskim, nie mógł jednakże, nawet przy 10—12 godzinnym dniu pracy, konkurować pod względem ceny z amerykańskim wzgl. angielskim przemysłem.

Gdzie tkwiła przyczyna taniości i gdzie szukać rozwiązania tej skomplikowanej zagadki?

Otóż koszty własne fabryk zagranicznych pomimo lepszej organizacji pracy, która brała swój początek w Ameryce i Anglji, nie były niższe od kosztów fabryk niemieckich, jeżeli pierwszym doliczymy opłaty frachtów i cła, przeładowań w portach itp. Jednakże konkurencja zamorska, świadoma tego stanu rzeczy, umiała zdobyć tutejsze rynki dumpingiem. Kalkulowała maszyny z bardzo minimalnym zyskiem lub nawet bez zysku, obiecując sobie pokryć deficyty wzgl. podnieść wysokość zysku nie zwyżką cen w kraju, jak robią nasze monopole i niektóre kartele, lecz podniosła ceny na części zamienne, które, chronione patentami, musiano z konieczności nabywać w oryginale i dopłacać daninę do za tanio kupionej maszyny. Części zapasowe opłacano wobec tego prawie jeszcze raz tak drogo, jak te same części wkalkulowane w nabytej już maszynie. Cel został osiągnięty, rynek zdobyty i zarobek normalny dzięki drogim częściom zamiennym zapewniony.

Działo się to jednakże tylko tak długo, jak długo patenty chroniły przed naśladownictwem. Już tego samego roku, w którym patent wygasał, pojawiały się na rynkach te same części naśladowane, wyrobu niemieckiego, nieobciążone daniną dumpingową i wolne od drogich frachtów, dzięki czemu o połowę tańsze w kalkulacji fabrykanta. Przez umiejętną politykę gospodarczą zdołano wprowadzić na rynek naszprzód swoje naśladowane części zamienne, co dzięki możności obniżenia ceny prawie wszędzie się udało, lub też, przez utrzymanie — tam gdzie było można — ceny na tym samym poziomie zdołano zagarnąć także zyski, że wprowadzenie swych maszyn obok zamorskich i stopniowe wypieranie ostatnich, dzięki uzyskanym kapitałom, było pociągnięciem wcale nietrudnem.

Przemysł niemiecki uzyskał poważne źródło dochodu, zbierając środki dla swego szybszego rozwoju. Powstały specjalne fabryki, które, wytwarzając części zamienne, zebrały owoce trudów, poniesione przez zamorskich konkurentów. Przemysł niemiecki ogólny, w tym kierunku doświadczony a nieskartelizowany, zaczął myśleć nad tem, jakby uniknąć w przyszłości niepożądanych naśladowców części zamiennych własnych wyrobów. Wszystkie fabryki wykonując wzgl. konstruując swe maszyny na własny system stworzyły w częściach zamiennych taki chaos, że naprawdę trudno jest wytwarzać naśladownictwa po cenie konkurencyjnej. Stwierdziłem już w nr. 31-ym „Rynku Metalowego i Maszynowego" na drastycznym przykładzie rowerów, jakie trudności napotyka się choćby tylko przy założeniu warsztatu reparacyjnego, a co mówić dopiero o założeniu fabryki, któraby te wszystkie części chciała masowo produkować? Byłoby to niczem innem, jak zgrupowanie automatów identycznych, jakie pracują we wszystkich fabrykach konkurencyjnych razem wzięte.

Mamy podobny obrazek w Bydgoszczy, gdzie istnieje fabryka części zamiennych do wirówek, wyposażona dotychczas już w tyle automatów, frezarek i t. p. maszyn kombinowanych, ile wirówka ma części zamiennych, pomnożone przez ilość typów wirówek, znajdujących się na tutejszym rynku. Jest to zakład, imponujący wprost swym pokaźnym parkiem maszynowym i dziwić się można, skąd właściciel bierze tyle cierpliwości w pokonywaniu wszystkich piętrzących się trudności oraz kiedy włożony kapitał mu się nareszcie zamortyzuje, jeżeli z swemi setkami gatunków kółek, ślimaków i wrzecion zaledwie wegetuje.

Niemiecki przemysł, dosyć zamożny, mógł sobie ze względów konkurencji prywatnej na taki rozgardjasz pozwolić, lecz dla przemysłu polskiego nie tędy droga!

Jest on młody, po części niedoświadczony, finansowo przeważnie słaby, a mimo to, poza własną ambicją, patrzy na niego cały naród z bilansem handlowym jako barometrem na oku. Obserwuje wyniki zmagania się przemysłu z burzą, która szalejąc w postaci drożyzny, podatków, strejków, konkurencji zagranicznej i niezliczonych innych trudności, niejeden

już komin wygasiła, a tylko w nielicznych wypadkach pozwala pokrzepiać się nadzieją zwycięstwa w postaci Gdyni, Chorzowa, Grodka i t. p. Przemysł polski winien więc w pierwszym rzędzie starać się fabrykować tanio, a nie tylko kalkulować i czekać na żniwo za części zamienne, ponieważ właśnie te części, znormalizowane i fabrykowane masowo, winny się przyczynić do potanienia maszyn. W pierwszym bowiem rzędzie musimy pokryć rynek krajowy zawsze jeszcze bardzo pojemny — możliwie tanio, by konsumenci, zwłaszcza rolnicy kresowi z Abrahama sochą mogli uprawiać łatwiej, korzystniej i swe produkta taniej oddawać. Byłaby to skuteczna broń do zwalczania drożyzny u źródła.

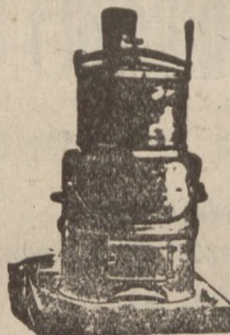
I tu winna właśnie normalizacja odegrać wybitną rolę, przepisując wymiary kółek dla wszystkich młockarń jednego typu, ilość zębów i średnicę ich osi oraz długość piasty, dla młockarń sztyftowych jednakowe sztyfty, dla wszystkich sieczkarń jednakowe kosy w 2—3 długościach, dla pługów jedno wzgl. 2-skibowych jednakowe lemiesze, dla wszystkich kultywatorów jednakowe sprężyny i spulchniacze. I niech powstanie fabryczka, wytwarzająca tylko kosy do sieczkarń, a sztancując dziennie kilka set lub kilka tysięcy sztuk, jedną sztancą, jednym ogniskiem i 1 motorem 3 konnym, przy zatrudnianiu 8-miu pracowników wykona te kosy napewno o połowę taniej, jak ją dziś fabrykant maszyn przy swych 200—350 proc. kosztów administracyjnych, przy wykonaniu kilkuset sztuk miesięcznie zdolen jest wyprodukować. Zyska na tem i ta mała fabryczka i fabrykant sieczkarń, kupując te kosy poniżej kosztów własnych, zyska rolnik kupując także jeszcze taniej jak obecnie i to w pierwszym lepszym składzie żelaza a nie dopiero w dużem mieście lub w samej fabryce, ze stratą czasu na czekanie.

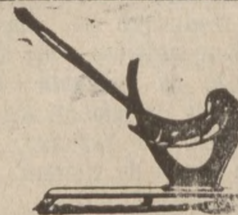
Niech powstanie druga taka fabryczka wytwarzająca same tylko znormalizowane tarcze do śrutowników. Fabrykantom tychże nic nie ubędzie, tak, jak przy kosach do sieczkarń, a rynek wewnętrzny pomieści jeszcze dziesiątki a może setki tysięcy tańszych śrutowników, nie mówiąc już o eksporcie.

Znam fakt, że kubełki do elewatorów zbożowych, pomimo że nie są znormalizowane, kosztują u fabrykanta elewatorów 200 proc. więcej kosztów własnych, aniżeli cena zakupu w małym warsztacie, który podjął się wykonywania narazie wielkości więcej używanych. Fabrykant chętnie nabywa te kubełki u poddostawcy, wiedząc, że na tem zarabia dobrze a poddostawca martwi się, że nie może sobie pozwolić na tyle matryc i form, ile gatunków kubełków konsumenci potrzebują. Kalkuluje więc trochę wyższy zarobek, aby mógł jaknajprędzej zdobyć się na następną matrycę. I tak powtarzać będzie to jeszcze niewiadomo jak długo, a zapas form i matryc będzie z każdym miesiącem wzrastał. Bilans tego małego przedsiębiorstwa rośnie w cyfrach, lecz kapitał — leży w matrycach.

Znormalizujcie kubełki na kilka niezbędnych wielkości, a przekonany jestem, że zamiast na matryce, pójdzie 20 proc. tych pieniędzy na reklamę a kubełki potanieją jeszcze o 25 proc. z korzyścią dla wszystkich zainteresowanych, ze szkodą jedynie dla konkurencji zagranicznej.

Szczegóły powyższe, podane dla przykładu dadzą się z małemi zmianami zastosować we wszystkich gałęziach przemysłu. A dziś, gdy przemysł nasz młody, w wielu gałęziach jeszcze wcale nie jest reprezent. czas o tem pomyśleć, by brak normalizacji nie utrud-

niał już i tak zbyt ciężkich warunków egzystencji w naszym kraju.

Przemysł jako taki nie powinien zrażać się do tej inowacji, lecz uważać ją jako dobrodziejstwo ogółu; sam winien iść Komisji Normalizacyjnej na rękę i wskazówkami, czy to przez Polski Związek Inżynierów, czy przez pisma fachowe, czy przez Związki Fabrykantów przyczynić się i na tej drodze do potanienia produkcji.

Tworzyć kartele i syndykaty nie poto, by ceny podnosić, co jest u nas — zdaje się — dewizą, lecz z hasłem „w jedności siła" i „duży obrót — mały zysk" zaspokoić choćby tylko rynek wewnętrzny.

Marjan Michna.

Spis wystawców branży maszyn rolniczych
na VIII Targach Wschodnich

STANDARD LLOYD, STANISŁAW HEYDEL I KAZIMIERZ GIRZEJOWSKI, Lwów, Kopernika 17, wystawia maszyny rolnicze, traktory, motory „Diesla". Repr.: Zioppauer-Motoren-Werke, Zioppau (Niemcy).

HOFHERR SCHRANTZ CLAITON-SHUTTLEWORTH, fabryka maszyn rolniczych, Lwów, Gródecka 26-28, wystawia maszyny rolnicze.

H. LANDES, Lwów, Gródecka 54, wystawia wirówki, konwie do mleka itp. Repr.: „Alva-Laval", Warszawa, Krakowskie Przedmieście 60.

TOWARZYSTWO PRZEMYSŁ.-HANDL. „ARDORA", wł. L. Dobrowolski, Warszawa, Bracka 16, wystawia finlandzkie wirówki do mleka. Repr.: Maskin ech Brobyggnats, Aktiebol, Helsingfors.

MUEHSAM H., Dom Rolniczy, Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza, Warszawa, Mazowiecka 7, wystawia masz. rolnicze. Repr.: Heinrich Lanz, Manheim A.-G. B-cia Eberhardt, Ulm a/D. Fr. Dehne, G. m. b. H., Halberstadt.

S. PUTTER i SYNOWIE, Lwów, Gródecka 59. Zastępca firm: Wichterle & Kovarik, Prostejov (Czechosłowacja) Clayton & Shuttleworth, Lincoln (Anglja) Jan Pracner, Roudnice n/Łabą. Bracia Eberhardt, Ulm n/D., sprzedaż maszyn rolniczo-przemysłowych. Wystawia parowe garnitury młocarniane, benzynowe garnitury młocarniane, bukowniki do koniczyny, siewniki, pługi, wiatraki i t. p.

HIL. BADIAN, Lwów, Janowska 24, maszyny rolnicze. Zastępca firm: Rudolf Sack, Plagwitz „Stock", Berlin. Wystawia maszyny rolnicze.

M. GUTTMANN, Przemyśl, maszyny i narzędzia rolnicze, Lwów, Jagiellońska 6, wystawia maszyny rolnicze i motory techniczne. Zastępca firm: 1. „Domo", Stockholm, Drottninggaden 19, 2. Lanz, Mannheim, 3. Connnord, Paris, 4. Speiser, Göppingen, 5. Irus-Werke, Dusslingen.

POWSZECHNE DOMY SKŁADOWE, S. A., Lwów, Błonia Janowskie, maszyny rolno-cłowe, przeds. transp., wystawia stoisko propagandowe.

SYNDYKAT ROLNICZY, Centrala Handlowa Spółdzielni Rolniczych, Oddział we Lwowie, 3-go Maja 11, wystawia maszyny rolnicze. Zastępca firmy „Unia", Zjedn. Fabr. Maszyn, Grudziądz.

SEWERYN GOLDBAUM, Warszawa, Królewska 29, wystawia 2 młócarnie parowe, 2 siewniki, 1 walec szosowy. Zastępca firm: Epple & Buxbaum, Augsburg, Henschel & Sohn, Kassel.

J. NEUBERGER I SKA., Składy Fabryczne Maszyn Rolniczych i Motorów, Lwów, Gródecka 53, wystawia maszyny rolnicze i motory. Zastępca firmy „Moravia", Zakłady Górniczo-Hutnicze i Fabryki Maszyn Rolniczych, oraz Motorów Benzynowych, T. A. w Sobotinie i Stepanowie (Czechosłowacja).

DR. ALEKSANDER ZILLATUS, Warszawa, Niecała 8, wystawia traktor szwedzki „Avanee". Zastępca firm: 1. The Avanee Motor Company Ltd., Stockholm, 2. Pflugfabrik Gebr. Eberhardt, Ulm a/ Donau.

PIERWSZA WĘGIERSKA FABRYKA MASZYN ROLNICZYCH, T. A., Budapeszt VI, Vaczi-ut 19, wystawia kompletną młócarnię parową. Repr. Markus Altstock, Lwów, Brajerowska 5.

Jak pomysłowy gospodarz radzi sobie w biedzie?

Nowoczesne metody intensywnej uprawy roli wymagają przedewszystkiem nowych narzędzi. Gdy dawnemi czasy rolnik zadowolić się mógł prostym pługiem, zwykłą broną, włoką, łopatą, kosą, sierpem i grabiami, to dziś bez nowoczesnych pługów, kultywatorów sprężynowych, talerzowych, pogłębiaczy, radlic, włok itp. w gospodarstwie się nie obejdzie. Ale wielkie pytanie dla rolnika jest to, skąd ma wziąć pieniądze na sprawienie sobie tych wszystkich maszyn i narzędzi.

Jest na to rada: zrobić co można samemu przy pomocy biegłego kowala. Na ten temat otrzymujemy od pewnego gospodarza, zajmującego w kółku rolniczem w K...... — stanowisko w. prezesa następującą notatkę, zapomocą której chce on się podzielić ze swemi kolegami gospodarzami własnemi doświadczeniami.

„Dużo słyszy się i czyta o nowym systemie uprawy roli i roślin. System ten wymaga dużo starań i zabiegów, a z tych najważniejsze — to dokładna i staranna uprawa nietylko gleby, ale i podglebia, co właśnie dla rolników jest rzeczą bodajże uciążliwą i najwięcej sprawiającą trudności. Jeżeli gospodarz posiada 2 konie, to pierwszy kłopot z donajęciem drugich 2-ch i człowieka do orki z pogłębiaczem. Dalsze kłopoty ma rolnik z doborem odpowiednich narzędzi do tej uprawy. Powszechnie do pogłębiania używają radełka, po odjęciu skrzydeł, jednak taki pogłębiacz wymaga dużej siły sprzężajnej, idzie zbyt ciężko, a na domiar złego, za wąsko wzrusza ziemię.

Starając się udoskonalić tanim kosztem swoje narzędzia, zarzuciłem używanie radełka jako pogłębiacza, a wykonałem go sam w sposób następujący: Kupuje się 2 łokcie obręczy nowej, takiej jak na koło do wozu, z tego zrobimy grządziel. Na lemiesz kupujemy kawałek stali, długości 10 cali. U kowala, posiadającego nieco pojęcia o pługach, wygina się jeden

koniec szyny na podobieństwo grządzieli u pługa, wygięty koniec podamy naturalnie wprzód, drugi koniec, górny pozostaje prosty, w końcu tym robimy dziurę; w wygiętym końcu wierci się dwie dziury do przymocowania lemiesza. Lemiesz wykonujemy z kupionego kawałka stali, zaostrzając jego jeden bok i obcinając go na podobieństwo stalki u sprężynówki, w środku robimy dwie dziury, żeby można przykręcić do grządzieli. Drugi brzeg lemiesza rozcinamy do połowy i rozszerzamy na szerokość 8 cali, żeby pogłębiacz nasz szeroko wzruszył ziemię. Właściwy pogłębiacz mamy już gotowy. Przystępując do umocowania go do pługa, odkręcamy śrubę grządzieli pługa i następnie przygotowujemy zamiast niej śrubę dłuższą; grządziel pogłębiacza górnym końcem z wywiertaną dziurą przykładamy do dziury w grządzieli pługa i przykręcamy poprzez rączki, przygotowaną przez nas śrubą.

Teraz musimy sporządzić regulator do pogłębiacza; bierzemy 12 cali zwykłej sztabki żelaznej i robimy z niej kółko podłużne w rodzaju ogniwa u łańcucha. Kółko to przypasowujemy do lewej rączki pługa, w miejscu, gdzie jest ona przymocowana dwoma śrubami, śruby te odkręcamy i na odległości wiercimy 2 dziury w kółku (regulatorze). Po drugiej stronie kółka, to jest z prawej, robimy 3 dziurki. Przykręcamy regulator dwoma śrubami razem z rączką pługa, następnie stawiamy cały pług na desce wzniesionej nad ziemią na 8 cali, pogłębiacz zaś, przymocowany do pługa na jednej śrubie, spuszczamy z tyłu poza pługiem do samej ziemi. Przykładamy grządziel pogłębiacza do regulatora, a wtedy dziurki w regulatorze wywiertane wskażą nam w którem miejscu odpowiednie otwory wiertać w grządzieli, by ją do regulatora w tej pozycji t. j. przy pogłębianiu na cali przymocować, wtedy lemiesz pogłębiacza powinien być 8 cali niżej od lemiesza pługa.

Tak sporządzony pogłębiacz, w praktyce okazał się doskonały, wraz z pługiem pociągną go 3 konie, przytem głębokość pogłębiacza ustawiać możemy według dziurek na regulatorze aż do 12—18 cali.

Drugie narzędzie, przygotowałem również sam do uprawy powierzchni łąk. Brona nie zawsze robotę tę dobrze wykona.

A więc od zwykłej sprężynówki odkręcam od sprężyn stalki i u kowala jeden ich koniec przekręcam o pół obrotu, brzeg jeden przekręconego końca stalki zaostrzam, tak, że po przykręceniu stalki z powrotem do sprężynówki, zaostrzone ich brzegi skierowane będą ku przodowi. Tak przerobiona sprężynówka kraje darń na łące do głębokości 3 cali, co bardzo korzystnie wpływa na odmłodzenie łąki, zniszczenie mchów i dobry porost traw.

Zachęcam rolników do przeprowadzania podobnych prób, ja osobiście, w ten sposób zyskałem bardzo dobre i tanie narzędzia, które z dodatniemi wynikami we własnem gospodarstwie stosuję.

Zapotrzebowanie traktorów na Ukrainie

Według obliczeń Ukraińskiego Komisarjatu Rolnictwa w ciągu najbliższych 5 lat Ukraina będzie potrzebować 44 300 traktorów ;biorąc jednak pod uwagę, że produkcja traktorów na Ukrainie będzie przygotowana dopiero za 4 lata, cyfra ta zmniejszy się do 33 100 i sprowadzenie tej ilości traktorów kosztować będzie 180 miljonów rb.

Rozporządzenie Ministrów:

Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa

z dnia 6 sierpnia 1928 r.

o zmianie rozporządzenia z dnia 9 grudnia 1925 r. w sprawie zwrotu ceł przy wywozie maszyn i narzędzi rolniczych.

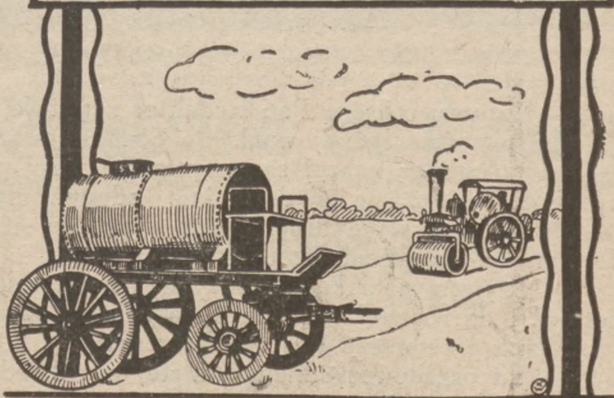
Na podstawie art. 7 ustęp d) ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 777) zarządza się co następuje:

§ 1. § 1 rozporządzenia Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 9 grudnia 1925 r. w sprawie zwrotu ceł przy wywozie maszyn i narzędzi rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 123, poz. 880) otrzymuje następujące brzmienie:

„Przy wywozie zagranicę maszyn i narzędzi rolniczych, wytworzonych w kraju, zezwala się na zwrot cła, uiszczonego za sprowadzone z zagranicy materjały, zużyte do wyrobu tych towarów, podług następujących norm:
za 100 kg. maszyn i narzędzi rolniczych zł 13,—".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie 5-go dnia po ogłoszeniu.

Minister Skarbu: *G. Czechowicz.*
Minister Przemysłu i Handlu: *E. Kwiatkowski.*
Minister Rolnictwa: *K. Niezabytowski.*

DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY i CERAMICZNY

Asenizacja przedmieść Wielkiej Warszawy

Sprawa asenizacji przedmieść Wielkiej Warszawy dosk. rozwiązanie. — Co o tem mówi zasłuż. radny miejski p. inż. Około-Kułak? — Potrzebne ku temu osadniki wyrabiać będziemy u siebie w kraju. — Niebawem Centralna Polska i jej kresy wschodnie staną pod tym względem na poziomie cywilizacyjnym zachodnich dzielnic naszego kraju.

Wywiad z p. radcą inż. A. Około - Kułakiem.

(Korespondencja własna).

W orbicie zagadnień rozwoju przyszłej Wielkiej Warszawy sprawa zapewnienia przedmieściom przyszłej Wielkiej Warszawy warunków możliwie zdrowotnych była dotąd jedną z najtrudniejszych do rozwiązania. Brak kanalizacji na tych terenach, które ostatnio w tak pośpiesznem tempie zaczęły zabudowywać się, był tym szkopułem często nie do przezwyciężenia, o który rozbijały się wszelkie zamierzenia Magistratu jak i samych zainteresowanych mieszkańców przedmieść. Skutkiem tego wytworzyła się sytuacja tego rodzaju, iż zaczęły ostatnio wyrastać jak za dotknięciem różdżki czarodziejskiej na peryferjach Warszawy rozległe przedmieścia, ale tonące stale w atmosferze nie licującej ze splendorem Wielkiej stołecznej Warszawy.

Na szczęście znaleziono ostatnio i w tej sytuacji punkt wyjścia, który nietylko rozwiązuje tę tak palącą dla rozwoju stolicy kwestję, ale ponadto prawdziwy zaszczyt przynosi inwencji tych, którzy w trosce o dobro społeczne nad problemem tak ważnym się głowili.

Ponieważ bardzo zasłużony dla sprawy rozwoju przedmieść przyszłej Wielkiej Warszawy radny miejski p. inż. A. Około - Kułak w sprawie tej jako jej inicjator i do pewnego stopnia wykonawca jest nietylko doskonale obeznany, ale i bezpośrednio zainteresowany, przeto zwróciliśmy się do niego w tej sprawie o wywiad dla naszego wydawnictwa, który też z całą uprzejmością otrzymaliśmy.

— Sprawa, o którą Pan Redaktor zapytuje, jest nietylko pierwszorzędnej wagi, ale ponadto zazębia się ona o kwestję naszej samowystarczalności przemysłowej. Otóż i w tej dziedzinie zdobywamy się na własne pomysły i drogi, które świadczą, iż nie jesteśmy tylko pawiem narodów i papugą...

— Czy słowa te Pana Radcy należy zastosować również i do rozwiązania kwestji asenizacji naszych przyszłych przedmieść Wielkiej Warszawy?...

— Tu przedewszystkiem... W tej zaś dziedzinie zaczynało już u nas być wprost tragicznie. Przypomnę a raczej wskażę na sytuację, w jakiej pod względem asenizacji znalazła się nasza t. zw. Saska Kępa. Będzie to niebawem jedna z najpiękniejszych dzielnic na prawym brzegu Wisły. Pod względem jednak kanalizacyjnym dotąd znajduje się ona na poziomie miasteczka gdzieś na dalekiem Polesiu. Nowowybudowane tam wille i domy skutkiem wadliwie rozwiązanej w nich kwestji odprowadzenia nieczystości znajdują się dotąd w położeniu zaiste niewesołem. Po wielkich deszczach, gdy poziom Wisły zbierze, woda wypełniająca osadnik tych nieczystości nawet tam, gdzie zaprowadzono system t. zw. „Chambeau" wydostaje się nazewnątrz, zabierając z sobą często nawet fekalja ludzkie i wynosząc je bez ceremonji nazewnątrz. Można sobie wyobrazić, jaka atmosfera tam w takich razach panuje. W tej samej sytuacji często znajduje się wiele naszych miejscowości przedmiejskich na prawym brzegu Wisły...

— Zaprowadzenie w tych miejscowościach normalnej kanalizacji miejskiej zaradzi jednak temu stanowi rzeczy radykalnie?...

— Bez kwestji. Nie należy jednak zapominać, iż nastąpi to nie tak znów szybko, jakby to było do życzenia. Pożyczkę stumiljonową Warszawa otrzymała, ale jest tyle potrzeb innych, iż nie wiadomo, którą wprzód zaspokoić. Z biegiem lat zapewne wszystkie przedmieścia przyszłej Wielkiej Warszawy otrzymają potrzebną i należną im kanalizację, lecz ...zanim to nastąpi, należy sobie radzić inaczej. Taki punkt wyjścia już znaleźliśmy. Sprawa ta była niejednokrotnie już przedmiotem obrad wielu komisyj,

wyłonionych w Magistracie. Ostatecznie zadecydowano, iż właściciele najlepiej wybrną z obecnych kłopotów, jeśli wprowadzą w posiadanych willach i domach *system* t. zw. *osadników „Bios“*...

— Czy byłby Pan Radca łaskaw objaśnić bliżej na czem polega ów system?

— Bardzo proszę... Jest to *system specjalnych urządzeń sanitarnych do usuwania i unieszkodliwienia wód ściekowych wewnętrznych* tam, gdzie jeszcze brak dotąd normalnej kanalizacji miejskiej... Wszędzie tam należy stosować wspomniane przezemnie t. zw. osadniki „Bios“. Winny one przedewszystkiem zastąpić bezwzględnie dotąd stosowane u nas osadniki „Chambeau“, gdyż takie systemy choćby jak Imhoffa, Kramära, Trevis'a i inn. wyprzedziły go już bezwzględnie, nie wspominając już o systemie „Oms“, mojem zdaniem najlepszym.

Wszystkie te właśnie systemy łączy w sobie nasz system „Bios“, odznaczający się przytem nietylko celowością konstrukcji, ale i wielką prostotą pomysłu oraz skromną ceną, co wszystko w ocenie patentu, udzielonego nam, wyraźnie podkreślono....

— Zechce Pan Radca uprzejmie w kilku słowach objaśnić, na czem technicznie polega ów system...

— Bardzo chętnie. Otóż *osadnik „Bios“ składa się z komory betonowej do wygniwania zawiesin oraz komory rozdzielczej z dopływem wody ściekowej wraz z zawiesinami, wreszcie z pierścienia, zabezpieczającego zmieszanie się wód dopływających z wodą w komorze, która podlega rozkładowi ciał gnilnych. Osobnym przewodem odpływowym woda oczyszczona przedtem w komorze asenizacyjnej* wydostaje się z kolei nazewnątrz. W stanie tym już jest ona pozbawiona zawiesin, części organicznych i wszelkiej przykrej woni. Jest to naturalne, gdyż system „Bios“ polega na tem, iż *w osadniku tym wszelkie fekalja i wogóle części organiczne*, które wpływają do tego osadnika, *w komorze odnośnej przetwarzane są biologicznie i chemicznie na osad, który niemal automatycznie opada na dno komory gnilnej*... Stąd w pewnych okresach czasu wydobywa się go, poczem służyć on może jako doskonały nawóz ogrodowy i polny...

— Czy wszędzie t. j. w każdym domu *może być używany ów system „Bios“?*...

— Podkreślam, iż *tylko tam, gdzie ustępy spłókiwane są wodą*, co przy dzisiejszym rozwoju naszych przedmieść, a nawet wsi bardziej cywilizowanych, nie jest rzeczą zbyt trudną. Również ważnem jest, *by osadnik tego systemu był założony poniżej powierzchni dziedzińca lub ogrodu*, czego przy innych systemach się nie przestrzega, przyczem pojemność jego powinna być zastosowaną w ścisłym stosunku do ilości mieszkańców danego domu...

— Cóż się dzieje z wodą, wypływającą z tego osadnika?...

— Już wspomniałem, iż jest ona bezwzględnie czysta i pozbawiona wszelkiej woni, dzięki czemu *można ją śmiało odprowadzać nawet do ścieków ulicznych*, co uznał już Magistrat Warszawy, gdyż zgadza się, by wszędzie tam, gdzie jeszcze niema kanałów odpływowych, woda z osadników „BIOS“ była odprowadzana do ścieków miejskich... Jest to szczegół bardzo ważny i świadczący dowodnie, jak celowym jest nasz system i jak *doskonale rozwiązuje on system asenizacji naszych przedmieść*... Zaznaczam, iż jest to środek prewencyjny na tak długo, dopóki stolica nie będzie w możności zaprowadzić na całej swej przestrzeni, a więc w promieniu 15 klm. Wielkiej Warszawy normalnej kanalizacji wodociągów. Skoro jednak i to nastąpi, to system „BIOS“ będzie oddawał nieocenione usługi jeszcze wszędzie tam, gdzie narazie system kanalizacji w wielkim stylu jest nie do pomyślenia, a więc na wsiach, mniejszych miasteczkach i wogóle osadach wiejskich... W zachodnich dzielnicach Polski system ten już jest regułą i stąd ta wysoka ich cywilizacja. W centralnej Polsce i na naszych kresach wschodnich dopiero obywatelstwo dla tego rodzaju asenizacji należy nam wywalczać. Mamy jednak niepłonną nadzieję, iż zczasem system ten i tam spopularyzuje się tak samo jak gramofon czy radjofon. Niestety bowiem w zaprowadzaniu tych zdobyczy cywilizacji jesteśmy zazwyczaj bardziej pohopniejsi aniżeli w zastosowaniu tych zdobyczy Zachodu, które decydują o naszem zdrowiu fizycznem i warunkach normalnej egzystencji...

— Która firma wyrabia te osadniki?...

Mieści się ona w *„Fabryce Wyrobów Betonowych w Warszawie przy ulicy Solec 51“*. Tam też radzę Panu Redaktorowi udać się, aby zobaczyć, na jak poważną skalę osadniki te będziemy wyrabiać w kraju, a tem samem uniezależniać się od obcych... *M. W*

Światowy rynek dykt

Polska figuruje w eksporcie na trzeciem miejscu. — Wywóz nasz idzie przeważnie do Anglji. — Widoki na przyszłość.

Polski przemysł dyktowy coraz większą rolę odgrywać zaczyna na rynku światowym, na którym utrzymuje się w tej chwili mniej więcej stale na trzeciem miejscu.

Międzynarodowy handel dyktowy obejmował w r. 1926 w przybliżeniu 160—180 tys. ton; w r. 1927 handel ten przekroczył prawdopodobnie 200 tys. ton, jakkolwiek ścisłych danych z tego okresu jeszcze nie mamy. W pierwszem półroczu rb. rozwój handlu dyktowego poszedł jeszcze szybszym krokiem. Ścisłe dane, pozwalające zorjentować się w udziale poszczególnych państw w wywozie i przywozie dykt posiadamy dopiero za rok 1926. W roku tym udział poszczególnych państw w eksporcie dykt przedstawiał się jak następuje:

Finladja	50 498 ton
Japonja	25 000 „
Polska	*16 967* „
Estonja	11 329 „
Francja	9 525 „

Łotwa	9 514	ton
Rosja	7 500	„
Niemcy	5 017	„
Stany Zjedn.	5 000	„
Litwa	4 748	„

Udział innych państw jest stosunkowo nieznaczny.

Jak wiadomo udział Polski w wywozie dykt wzrósł od tego czasu bardzo znacznie.

Wśród krajów wywożących konkurują z Polską przedewszystkiem kraje bałtyckie z Finlandją na czele, Japonja bowiem przerabia inne zupełnie gatunki drzewa, zaś Niemcy posiadają odrębny typ dykt zasadniczo różny od polskiego.

Pojemność rynku światowego stale wzrasta. W wspomnianym już 1926 r. udział poszczególnych krajów w przywozie przedstawiał się, jak następuje:

Wielka Brytanja	48 000	ton
Indje Brytyjskie	32 000	„
St. Settlement	23 000	„
Ceylon	22 000	„
Holandja	7 268	„
Włochy	6 692	„
Danja	2 958	„
Belgja	2 940	„
Niemcy	2 910	„

Inne państwa mniej.

Jak z tego widać największym rynkiem zbytu jest Anglja, która też figuruje na pierwszem miejscu w wywozie polskim, dalej zaś kraje zamorskie mniej lub wcale niedostępne dla Polski.

Rozwój przywozu dykt do Anglji ilustruje następujące zestawienie:

Pierwsze półrocze 1926	tys. stóp³	119,4
Pierwsze półrocze 1927	tys. stóp³	124,0
Pierwsze półrocze 1928	tys. stop³	156,7

Ceny na rynku angielskim, które w r. 1927 podlegały pewnej depresji, w roku bież. wzrosły. Popyt na rynku angielskim stale wzrasta i rozmiary spożycia dykt ogranicza jedynie popyt wewnętrzny w krajach produkujących dyktę. Dlatego też dla przemysłu dyktowego otwierają się na długie lata widoki bardzo pomyślnego rozwoju.

Na specjalną uwagę zasługują stosunki polsko-niemieckie. Przywóz dykt do Niemiec wzrasta z ogromną szybkością. W pierwszem półroczu r. b. wyniósł on 17.8 tys. ton, przyczem poszczególne państwa wwiozły: Rosja — 4.5, Łotwa — 4.3, Finlandja — 3.9, Litwa — 1.1, Francja — 1.1, Norwegja — 1.0. Przywóz z Polski był tak nieznaczny, że statystyka niemiecka nawet go nie wymienia.

W tymże okresie wywiozły Niemcy 3.1 tys. ton, przyczem na pierwszem miejscu stoi Anglja. Przywóz dykty polskiej do Niemiec uniemożliwia niezmiernie wysokie cło, wynoszące 80 Mk. od tony, t. j. 170 zł czyli w stosunku do przeciętnej wartości dykt polskich około 25% ad valorem.

Jednocześnie wzrasta wywóz dykty niemieckiej w szybszem zaś jeszcze tempie niemiecka produkcja dykt. Przewóz dyktowy niemiecki opiera się niemal w całości na surowcu polskim. Wywóz dłużyc olchowych (zasadniczego surowca do wyrobu dykt) z Polski wynosił:

r. 1926 ogółem 65.4 tys. ton do Niemiec 40.5 tys. t.
r. 1927 ogółem 151.1 tys. ton do Niemiec 118.2 tys. t.

Wywóz w pierwszem półroczu 1928 r. przekroczył już 70 tys. ton, z których ogromną większość pochłonęły Niemcy.

Jak z tego widać rozwój niemieckiego przemysłu dyktowego zależy w największej mierze od dopływu polskiego surowca. Jednocześnie rozwój polskiego przemysłu dyktowego jest hamowany przez wysokie cła niemieckie, na których korzystają inne kraje, posiadające odpowiednie zniżki. Wskazuje to, że przy najbliższych rokowaniach z Niemcami Polska obok szeregu innych poważnych atutów posiada atut pierwszorzędnej wagi, mając możność bardzo silnie wpływać na losy niemieckiego przemysłu dyktowego. Nie ulega wątpliwości, że dotychczasowy nienormalny stan, dający korzyść tylko jednej stronie zostanie poddany rewizji.

Spis wystawców branż budowlanej, drzewnej i ceramicznej na VIII Targach Wschodnich

INŻ. FRANCISZEK DOMINIK, przedsiębiorstwo wiercenia studzien, Lwów, Listopada 37, wystawia pompy studzienne w ruchu.

LIEBER IZAK, Fabryczny wyrób cegieł, pieców kaflowych itp. Rzeszów. Wystawia kafle.

„KARPINA“, Zakłady Przemysłu Drzewnego i Chemiczno-Drzewnego, S. A., Lwów, 3-go Maja 9, przemysł drzewny i budowlany. Wystawia artykuły budowlane, autobusowe karoserje, składany i przenośny domek letni.

„LILPOP“, Rau i Loewenstein S. A., Towarzystwo Przemysłowe Zakładów Mechanicznych, Warszawa, Bema 65. Wystawia maszyny do przemysłu ceramicznego.

KAZIMIERZ DĄBROWSKI, Dom Handlowy, Warszawa, Warecka 12, wystawia maszyny budowlane, betoniarki. Zastępca firmy Wolf Netter & Jacobi, Berlin W. 15, Kurfürstendam 52.

BRACIA MUND, Lwów, Sykstuska, wystawia maty budowlane i techniczne. Zastępca firm: 1. Dziewulski i Lange, fabryka ceramiczna, Opoczno, 2. Fabryka Wyrobów Ceramicznych, Skawina.

POLSKA FABRYKA EKSTRAKTÓW GARBARSKICH, S. A., Warszawa, Smocza 43, asfaltowanie dróg. Zastępca firmy The Asiatic Petroleum Company Ltd., Londyn. Repr.: Towarzystwo Robót Technicznych, Lwów, Hetmańska 8.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Poznań, 6. 9. Firma Gustaw Glaetzner, Centrala materjałów budowlanych i dachówek, notuje następujące ceny: Cegły murarskie „iłówki“ za tysiąc sztuk 70.00 zł, loco cegielnia; cegły murarskie tonówki za tysiąc sztuk 75—85 zł, loco cegielnia; dachówki za tysiąc sztuk 150.— zł loco cegielnia; wapno budowlane za 100 kg. 3.80 dla odsprzedawców, a 4.00 dla konsumentów loco Wapienna lub Piechcin; cement portlandzki za 100 kg. 7.25 zł, loco cementownia wyłącznie opakowania, osobno za beczkę 3.40 zł, za worek papierowy 0.55 zł. Wszystkie następne ceny rozumieją się loco składnica w Poznaniu: Cement portlandzki za beczkę 180 kg. 20.20 zł; za beczkę 200 kg. 24.00 zł; za worek 50 kg. 6.75 zł; wapno budowlane za 50 kg. 2.60 zł; wapno hydrauliczne za beczkę 150 kg. 12.00 zł; papę dachową m. kw. nr. 80 — 1.10 zł; nr. 100 — 0.90 zł; nr. 125 — 0.75 zł; nr. 150 — 0.65, nr. 200 — 0.50 zł; papa izolacyjna za metr kwadratowy 3.00 zł; za przykrojenie podług miary 10 proc. zwyżki; smoła destylowana za 100 kg brutto za netto 35.00 zł; lepnik za 100 kg brutto za netto 34.— zł; trzcina sufitowa w wałkach po 20 Okw. m. z drutem cynkowanym za wałek 4.50 zł; z drutem żarzonym 4.20 zł; przy dostawach całowagonowych ceny odpowiednio zniżone.

Warszawa, 5. 9. Na rynku drzewa opałowego notują za tonę, franco wagon stacja Wileńska. Drzewo I gat. (piek.) sosnowe 44, — szczapowe, olszowe 41, — brzozowe 41, — dębowe 39, — rąbane sosnowe 62.

Warszawa, 5. 9. Dom Handlowy A. Geppner w Warszawie, Grzybowska 27, notuje nast. ceny orjentacyjne za 1 kg. w zł.: cyna Banka w blokach 12, ołów hutniczy 1.15, cynk hutniczy 1.35, antymon 2.40, aluminjum 5, blacha cynkowa — cena zasadnicza 1.60, blacha mosiężna 3.60—4.50, blacha miedziana 4.40.

Katowice, 5. 9. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte P. G. S.) oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja Towarzystwo dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł. loco stacja wysyłająca.

Warszawa, 5. 9. Firma Ch. Grün i Synowie w Warszawie, Nalewki Nr. 11, notuje za 1 kg. następujące ceny zasadnicze w złotych: blacha miedziana 4.40, blacha mosiężna 3.70, blacha aluminjowa 6.75, pręty mosiężne 3.60, pręty miedziane 4.70, ceny orjentacyjne: cyna Banka lub Straits 11.75, antymon 2.35, ołów hutniczy 1.15.

Berlin, 5. 9. Metale Urz. Ceny w markach niemieckich za 1 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa cif Hamburg 140, oryginalne aluminjum hutnicze 98—99½, w blokach, sztabach walcowanych i ciągnionych 190, dtto w sztabach walcowanych i ciągnionych 194, nikiel czysty 98—99 proc. 350, antymon regulus 83—89.

Londyn, 5. 9. (Urz.) Notowanie metali w Ł za tonę. Miedź Standart na kassa 63—$63^{1}/_{16}$, 3 mies. $63^{7}/_{16}$—63½, Settl 63, Elektrolyt $68^{3}/_{8}$—69¼, best selected 65¼—66½, Elektrowirebars 69¼, cyna standard na kassa $210^{5}/_{8}$—$210^{7}/_{8}$, 3 mies. 208½ do 208¾, settl 210¾, Banka (obr. nieof.) 218¼, Straits (obroty nieof.) 213¾, ołów zagran. dost. natychm. $22^{5}/_{16}$, dalsze term. 22, Settl 22¼, cynk zwykły dost. natychm. $24^{7}/_{8}$, termin. $24^{15}/_{16}$, Settl $24^{7}/_{8}$, rtęć (not. nieof.) 14¼—14½, Wolfram (not. nieof.) $16^{1}/_{8}$, siarczan miedzi (not. nieof.) 24¾—25¼.

ZŁOTY W DNIU 5 WRZEŚNIA 1928 ROKU.

Gdańsk przekaz 57.73—57.88, gotówka 57.76—57.90, Berlin przekaz na Warszawę lub Poznań 46.95—47.15, gotówka grube 46.85—47.25, Zurych przekaz 58.20, Londyn przekaz 43.28, N. Jork przekaz 11.25, Ryga przekaz 58.65, Bukareszt przekaz 18.16.

◆ PRZETARGI ◆ SUBMISJE ◆ LICYTACJE ◆

Lotnicza Szkoła Bombardowania i Strzelania w Grudziądzu ogłasza niniejszem

PRZETARG NIEOGRANICZONY

na wykonanie prac ziemnych konserwacyjno-plantacyjnych na lotnisku w Grudziądzu na terenie około 25 hektarów.

Opisy techniczne wydaje Komendant Portu Lotniczego, gdzie można również bliższe otrzymać informacje.

Termin składania ofert do dnia 15 września r. b. do godziny 10-tej w kancelarji Komendanta Portu Lotniczego w Grudziądzu w kopercie zapieczętowanej z napisem „Oferta na prace ziemne".

Komendant Lotn. Szkoły Bomb. i Strz.
(—) Inż. Wereszczyński, mjr. pilot.

Zarząd Budowy K. P. Herby—Inowrocław i Bydgoszcz—Gdynia ogłasza

KONKURS NA PROJEKT TYPOWEGO DWORCA

na małych stacjach kolei Herby—Inowrocław i Bydgoszcz—Gdynia.

Prace konkursowe winny być nadesłane pod adresem Zarządu Budowy K. P. Herby—Inowrocław i Bydgoszcz—Gdynia w Bydgoszczy, Plac Wolności Nr. 1 w terminie ostatecznym dnia 1-go grudnia 1928 r. do godziny 12 w południe.

Za najlepsze prace będą przyznane 3 nagrody: pierwsza w sumie 3.000 zł. druga — 2.000 zł., i trzecia — 1.000 zł., przyczem autorowi pracy uznanej przez sąd konkursowy za najlepszą będzie powierzone opracowanie projektu kosztorysu szczegółowego (ślepego) i rysunków wykonawczych za sumę 10 tys. zł.

Warunki techniczne i ogólne, dotyczące konkursu wysyła Zarząd Budowy K. P. Herby—Inowrocław i Bydgoszcz—Gdynia, Plac Wolności Nr. 1 za pobraniem 3 zł. na druki i porto.

Skład sądu konkursowego według decyzji M. K.

Dyrektor Zarządu
(—) **J. Nowkuński,** inżynier.

PRZETARG.

Państw. Urząd Budownictwa Naziemnego w Kartuzach ogłasza niniejszem przetarg publiczny;

1. na wykonanie stajni w domenie państwowej Przewozie, powiat kartuski.

2. na wykonanie domu mieszkalnego dla leśniczego (leśniczówki) w leśnictwie Drozdowo, powiat kartuski.

Oferty w zamkniętej kopercie z odpowiednim napisem na kopercie wraz z dołączonym dowodem na złożone w formie przepisanej gotówką lub papierach wartościowych wadjum w wysokości 5 proc. od oferowanej sumy należy składać do dnia 10 września r. b. godz. 10 rano w Państw. Urzędzie Budown. Naziemn. w Kartuzach.

Kierownik P. U. B. N.
(—) Pamuła.

Kierownictwo budowy ogłasza niniejszem

PRZETARG

na wykonanie wszelkich prac budowlanych i instalacyjnych pawilonu reprezentacyjnego król. stoł. m. Lwowa na terenie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu.

Termin składania ofert wyznacza się na dzień 12 września 1928 r. Oferty należy oddać do godz. 10 w Biurze Wydz. Bud. P. W. K. w kopercie zapieczętowanej z napisem: „Oferta na wykonanie prac budowlanych pawilonu m. Lwowa".

Gmina m. Lwowa zastrzega sobie wybór oferenta.

Kierownik budowy:
Inż. Wł. Czarnecki, Poznań, ul. Wspólna 57.

Magistrat miasta Opalenicy ogłasza

KONKURS

na dostawę ca. 200 m² płyt posadzkowych dla hali maszyn w Elektrowni Miejskiej. Oferty winny być złożone do dnia 15. 9. 1928. Magistrat zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru oferenta wzgl. nieuwzględnienia żadnej oferty.

Niżej podpisany Zarząd Drogowy ogłasza niniejszem przetarg publiczny na dostawę:

a) 8 sztuk kotwic o trzech kolcach, wysokość całej kotwicy 1.00 mtr. oraz o wadze ca. 100 kg.

b) 40 bm. łańcucha kotwicowego o (grubości) ogniw 10 mm.

c) 8 sztuk kołowrotków do powyższego łańcucha. Dostawa natychmiast.

Oferty należy składać do dnia 10 września r. b. godz. 11 do tutejszego urzędu.

Kartuzy, dnia 29 sierpnia 1928 r.

Kierownik Pow. Zarządu Drogowego
(—) **Gołuński, budowniczy pow.**

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Ósme Okręgowe Szefostwo Budownictwa Toruń, Łazienna 11, ogłasza przetarg nieograniczony na budowę kuchni w koszarach 2 pułku szwoleżerów w Starogardzie.

Termin składania ofert upływa 10-go września godz. 10. — Komisyjne otwarcie ofert nastąpi tego samego dnia godz. 10 m. 30.

8 Okręgowe Szefostwo Budownictwa.
L. dz. 9067/28 Bud.

PRZETARG.

W drodze publicznego przetargu wydane będą prace na budowę wierconej studni w majątku państw. Szumiłowo, pow. grudziądzki.

Blankiety ofertowe oddaje niżej podpisany P. U. B. N. w Grudziądzu, ul. Stara 1, za opłatą 1.50 zł.

Zamknięte i opieczętowane oferty winny być przesłane do dnia 12 września r. b. godz. 12 w poł., w którym to czasie nastąpi otwarcie ofert.

Państw. Urząd Budownictwa Naziemn.

7000 sztuk podkładów kolejow. typu VI i 6 pod rozjezdnice do budowy bocznicy na lotnisku w Skniłowie poszukuje 6 Okręg. Szefostwo Budownictwa we Lwowie. Oferty do 14 września r. b.

Dep. Intendent. M. S. Wojsk. odda dostawę około:

20.000 pra podkówek do obuwia żołn., 85.000 menażek metalowych, 45.000 manierek, 10.000 łyżek i widelców, 14.000 kubków metalowych. Termin do 26 września r. b.

Z ŻYCIA PLACÓWEK
PRZEMYSŁOWO-HANDLOWYCH

„UNJA" W GRUDZIĄDZU NA TARGACH LWOWSKICH.

Tegoroczne Targi Wschodnie we Lwowie swoją okazałością przeszły wszelkie oczekiwania. Specjalnie eksponaty z działu maszyn i narzędzi rolniczych przewyższają pokazem swoim nawet bogate w tym dziale Targi zeszłoroczne. Wspaniały dobór eksponatów, gustowne ich rozmieszczenie składają się na miłą dla oka mozaikę, najmilszą jednak dla oka rolnika — praktyka. Szczególną uwagę zwraca na siebie fabryka maszyn i narzędzi rolniczych **„Unja" dawniej Ventzki z Grudziądza,** reprezentowana przez f-mę lwowską „Agrarja" — Adam Kamiński we Lwowie, przykuwająca oko i uwagę sfer rolniczych nietylko jakością swoich powszechnie znanych narzędzi i maszyn rolniczych, ale również najpiękniejszem położeniem, gustownem obramowaniem całości i ułożeniem, tak, iż robi nader przyjemne wrażenie.

Podnieść należy, iż z całej poważnej plejady naszych fabryk krajowych w tym dziale jedynie fabryka „Unja" w Grudziądzu wystąpiła z bezpośrednim udziałem, zachowując swoją tradycję i spełniając na Targach Wschodnich swoją misję propagandy rodzimego przemysłu.

Inż. W.

PIERWSZA WIELKOPOLSKA WYTWÓRNIA TOREBEK DO ROWERÓW — ANDRZEJ JURKIEWICZ, LESZNO (Wlkp.), ULICA WIELKOPOLNA 15.

W ostatniej chwili dowiadujemy się, że eksponaty firmy Jurkiewicz, zaprodukowane na tegorocznych Targach Wschodnich, znajdują dzięki swej solidności oraz cenie konkurencyjnej bardzo licznych nabywców. Firma powyższa zalicza się zresztą do nielicznych w kraju specjalizowanych wytwórni, i cieszy się nad wyraz dobrą opinją. Wyrabia ona torebki do rowerów męskich i damskich z prawdziwej skóry „Orange" w kolorze jasno-żółtym i czekoladowym. Dalej manszety do pomp rowerowych oraz siatki do damskich rowerów w 3 gatunkach i różnych kolorach.

Fachowcy, darząc firmę tę na obecnych Targach Wschodnich licznemi zleceniami, stwierdzili, że wyroby te ani o jotę nie ustępują analogicznym wytworom zagranicznym. Stanowi to dla omawianej przez nas placówki wielkopolskiej bardzo duże uznanie, i jesteśmy przekonani, że firma Jurkiewicz odtąd stale na imprezie lwowskiej obecną będzie, przyczem jesteśmy przekonani, że szerokie koła odbiorców w doskonale zrozumianym interesie zasłużoną placówkę zawsze będą popierać.

DOM HANDLOWY A. GEPNER W WARSZAWIE, ULICA GRZYBOWSKA NR. 27.

Firma powyższa założona w roku 1905 zajmuje się od początku swego istnienia hurtowym handlem metali półszlachetnych: surowców, półfabrykatów, odpadków i popiołów.

Przez ćwierćwiekowy blisko okres swej egzystencji firma nie zmieniła swej specjalności i chlubnie w rozwoju swem kroczy naprzód. Zatem nic dziwnego, że placówka ta znana jest nietylko w kraju, lecz we wszystkich poważniejszych ośrodkach przemysłu metalowego zagranicą. Sprzedaż metali uskutecznia Dom Handlowy A. Gepner, bądź wprost z hut i walcowni, jako ich przedstawiciel, bądź też ze składów, mieszczących się wraz z bocznicą kolejową we własnych nieruchomościach przy ul. Bema Nr. 85/87.

Biura i magazyny podręczne dla odbiorców drobniejszych znajdują się przy ul. Grzybowskiej Nr. 27.

Odbiorcami firmy, poza instytucjami rządowemi, jest wielki przemysł oraz liczne rzesze rzemieślników i kupców. W chwili obecnej Dom Handlowy A. Gepner, należący do jednej z najpoważniejszych placówek metalowych w Polsce, dokonywuje największego obrotu rocznego z pośród wszystkich podobnych firm.

JAK ZABEZPIECZYĆ SIĘ PRZED WSZELKIEGO RODZAJU WILGOCIĄ MURÓW. JAK OSUSZYĆ MOKRE ŚCIANY I CO ROBIĆ, ABY OTRZYMAĆ TYNK NIEPRZEMAKALNY I NIEWRAŻLIWY NA WSZELKIE OPADY ATMOSFERYCZNE, WRESZCIE, JAK ZABEZPIECZYĆ SIĘ OD WODY ZASKÓRNEJ?

Istnieją dwa sposoby zabezpieczenia się od wilgoci i osiadania saletry. W pierwszym staramy się usunąć przyczynę, co niezawsze da się uskutecznić, w drugim zaś zabezpieczamy się przeciw objawom. Ten drugi sposób ze względów praktycznych jest powszechnie przyjęty.

Najpewniejszym i najtańszym sposobem izolacji i osuszania jest tynkowanie z domieszką „CASTORU". Prostota roboty i doskonała łączność cementu z „CASTOREM" dają mu pierwszeństwo przed innemi środkami, które nie wytrzymują z nim porównania.

Zaprawa cementowa z domieszką „CASTORU" wytrzymuje największe ciśnienie wody, może być przeto użytą do robót wymagających bezwzględnej nieprzemakalności lub zatamowania wody.

Na betonach i murach, jak starych, tak i nowych, wystarczy dać tynk cementowy z domieszką „CASTORU", zwyczajnej grubości od 15 do 20 mm. Najtrudniejsze i najsubtelniejsze roboty ograniczają się do zwykłego tynkowania.

Osuszenie ścian zapomocą tynku z domieszką „CASTORU" zasługuje na wszechstronne poparcie, gdyż jest to środek najracjonalniejszy i najekonomiczniejszy. Zastosowanie „CASTORU" nadaje się specjalnie do budowy rezerwuarów, basenów, cystern, przeznaczonych do przechowywania wody do picia, olejów roślinnych i mineralnych, płynów gryzących i t. p., oraz budowy tuneli, instalacyj sanitarnych, dołów kloacznych, kompostowych i t. d.

Izolacja zapomocą „CASTORU" jest znacznie tańsza od innych dzięki swej prostocie i nie wymaga specjalisty, gdyż może być wykonana przez każdego murarza.

„CASTOR" jest to płyn o pierwiastku smolistym, wyrobu fabryki Braci Fober w Brukseli.

TOW. PRZEM.-HANDL. „MASZYNY DO PRANIA SYST. T. PODOSKIEGO", WARSZAWA, ŚWIĘTOKRZYSKA 9.

Patentowane polskie bezkonkurencyjne maszyny do prania bielizny (pralki) systemu Tadeusza Podoskiego, przy bardzo niskiej cenie i dogodnych warunkach kupna, dają do 90 proc. oszczędności w pracy, w opale, mydle i bieliźnie, a poza tem nie wymagają gotowania bielizny i nie wymagają pracy zawodowych, a tak kosztownych praczek.

Pralki Podoskiego pracują tak lekko, że nawet dziecko może prać bez trudu i zmęczenia; piorą równie łatwo i dokładnie najdelikatniejsze, jak i najgrubsze tkaniny, jak jedwab, koronki, płótno, wełnę i t. p.; nie wydzielają one ani pary, ani wilgoci i niemiłych zapachów, nie niszczą rąk i zdrowia i chronią najzupełniej bieliznę od zniszczenia. Pralki Podoskiego posiadają bardzo prostą konstrukcję i dają się łatwo przenosić z miejsca na miejsce, są polskim wynalazkiem, wyrabiane w Polsce przez polskich robotników i z polskich materjałów, poza tem polecone są przez Ministerstwo Spraw Wojskowych i przez Dyrekcję Zdrowia.

Pralki Podoskiego ze względu na swe wielkie zalety i pożytek jaki przynoszą winny stać się narówni z wyżymaczką i maszyną do szycia, niezbędnym sprzętem w każdem mieszkaniu, w każdem przedsiębiorstwie, hotelu, restauracji, szpitalu czy lecznicy, w każdym oddziale wojskowym, pensjonacie, szkole i t. d.

FABRYKA MATERJAŁÓW IZOLACYJNYCH I WYROBÓW KORKOWYCH — WILHELM MUELLER-SZARLEJ, GÓRNY ŚLĄSK.

Nowoczesna technika budowy i przemysłu wymaga dla swego doskonałego wykorzystania i nienagannego funkcjonowania specjalnych środków i materjałów izolacyjnych, chroniących od przesiąkania wilgoci, od nagłych zmian temperatury, zbytniego ulatniania się ciepłoty, czy nadmiernego przenikania zimna. Służą ku temu materjały izolacyjne oraz wyroby korkowe, azbestowe i krzemionkowe. Pierwszorzędnych materjałów izolacyjnych, wyrobów korkowych, azbestowych i krzemionkowych dostarcza z własnej fabryki Wilhelm Müller w Szarleju na Górnym Śląsku.

Pomiędzy wyrobami fabryki materjałów izolacyjnych i wyrobów korkowych W. Müllera w Szarleju G. Śląsk — na szczególniejszą uwagę zasługują: krzemionkowe i azbestowe masy izolacyjne, płyty i łupiny korkowe dla ochrony zimna i ciepła, sznury izolacyjne, ogniotrwałe krzemionkowe łupiny i cegły, zdejmowalne materace azbestowe do izolacyj kołnierzy i ścian czołowych przy kotłach parowych, ogniotrwałe płyty dla budownictwa i t. d.

Wspomniana firma podejmuje się również wykonania izolacyj zimnochronnych i ciepłochronnych dla rur, kotłów, zbiorników, lokomotyw, lokomobil, maszyn i ubikacyj chłodzarń, lodowni i szaf chłodzących.

Poza tem firma Müller dostarcza nowoczesnych kompletnych chłodzarń maszynowych. O dobroci i wytrwałości wyrobów firmy Müller świadczy fakt, że uzyskała ona zagranicą uznanie, a nawet nagrody jak złoty medal w Paryżu w r. 1927 i złoty medal oraz Grand Prix w Leodjum w roku 1928.

Na żądanie firma udziela chętnie prospektów i informacyj.

Zwracać się do:

Fabryka Materjałów Izolacyjnych i Wyrobów Korkowych Wilhelm Müller, Szarlej, Górny Śląsk, tel. Szarlej 65.

Przy zakupach prosimy się powoływać na „RYNEK METALOWY i MASZYNOWY"

„R. Met."

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 130 zł, ½ str. 75 zł, ¼ str. 45 zł, 1/8 str. 25 zł, 1/16 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autotypij z wyraźnych fotografij po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

Redaktor naczelny przyjmuje od 12—13 z wyjątkiem soboty.

ŁAZOWSKIE ZAKŁADY CERAMICZNE
Spółka z Ogran. Odpow.
w ŁAZACH.
Starostwo Zawierciańskie.

Telefon Nr. 13.

Konto czekowe:
P. K. O. w Warszawie Nr. 62.030.
P. K. O. w Katowicach Nr. 303.584.

Łazy, dn. .... 192 .. r

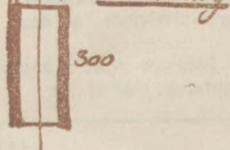
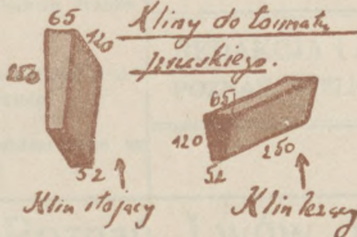
Polecamy:

Wszelkie Wyroby Szamotowe

od 29—36 Stożków Segera i zawartości do 44% Al_2O_3

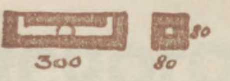

Adres dla depesz: „LAZCERAM" Łazy.

Płyty piekarskie

300x300x50	m/m	wagi 9	kg
300x300x40	„	„ 7,2	„
300x400x50	„	„ 12	„
300x400x40	„	„ 9 6	„
300x150x50	„	„ 4,5	„
300x150x40	„	„ 3,6	„
250x120x30	„	„ 1,8	„
250x120x40	„	„ 2,4	„

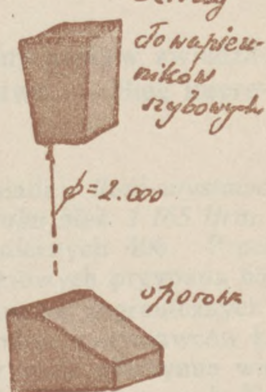
Cegła szamotowa normalna 250x120x65 m/m
„ formatu angielskiego 228x114x 60 „
„ „ „Ramsay" 220x110x55 „
„ szamotowa klinowa norm. 250x120x$^{65}/_{52}$ „
„ „ kopulakowa dla średnicy 900x580
stale na składzie w dwu grubościach 80 i 160 m/m

Cegła szamotowa klinowa i fasonowa dla pieców **przemysłowych**: do wypalania cementu (rotacyjnych), do wapienników, pieców ceglarskich i ceramicznych, omurowania kotłów, sklepień paleniskowych, syfonowa i kadziowa dla stalowni.

Płyty piekarskie różnych wymiarów z felcami i bez.

Zaprawy ogniotrwałe; glinki ogniotrwałe surowe i palone krajowe i zagraniczne od 29-36 st. Segera.

Cegła zwyczajna budowlana: ręczna i maszynowa.

Upraszamy P.T, Odbiorców o łaskawe dokładne określenie w zapytaniach celu, do jakiego żądane wyroby szamotowe mają służyć lub też podawanie wymaganego składu chemicznego oraz wytrzymałości na temperaturę (Stożek Segera).

Tabela Stożków Segera:

No. Temper.	No. Temper.	No. Temper.	No. Temper.	No. Temper.
7—1230°C	12—1350°C	17—1480°C	27—1610°	32—1710°
8—1250°	13—1380 „	18—1500 „	28—1650	33—1730
9—1280	14—1410 „	19—1520 „	29—1650	34—1750
10—1300	15—1435 „	20—1530 „	30—1670	35—1770
11—1320	16—1460 „	26—1580 „	31—1690	36—1790

Różne fasonowe

